

บทที่ 7

ปริศนาคำทาย และผะหมี่

ปริศนาคำทาย

ความหมาย คำว่า **ปริศนา** ตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 509) ให้ความหมายว่า **“สิ่งหรือถ้อยคำที่ผูกขึ้นเป็นเงื่อนงำ เพื่อให้แก้ให้ทาย”**

ปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำที่ผูกเป็นเงื่อนงำ เพื่อให้แก้ให้ทายระหว่างบุคคลในสังคมเดียวกัน หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เช่น เครือญาติ มิตรสหาย การเล่นปริศนาคำทายเพื่อมุ่งที่จะทดสอบเชาวน์ปัญญาและความสนุกสนาน นิยมเล่นกันมากในหมู่เด็ก ๆ เมื่อยามว่างหลังจากเสร็จภารกิจประจำวัน

การทายปริศนาจัดว่าเป็นประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิม เป็นระบบสื่อสารของสังคม และส่วนใหญ่จะแพร่กระจายไปในลักษณะของ**มุขปาฐะ** (ปากต่อปากพูดต่อกันมา) เช่นเดียวกับคติชนที่ใช้ถ้อยคำอื่นๆ เช่น สุภาษิต แต่จะต่างจากสุภาษิตตรงที่ปริศนาเป็นการพูดที่แสดงให้เห็นความเฉลียวฉลาดของผู้พูด (ผู้ถาม) และทำทายไหวพริบของผู้ฟัง (ผู้ตอบ) ดังนั้นการทายปริศนาจึงมีความสำคัญในแง่ที่แสดงให้เห็นสามัญสำนึก ความเฉลียวฉลาด เชาวน์ปัญญา และไหวพริบของทั้งสองฝ่าย

ประวัติความเป็นมาของปริศนาคำทาย

ความเป็นมาของปริศนาคำทายตามคำกล่าวของ **บุปผา บุญทิพย์** (2543 : 69-71) ได้กล่าวไว้ดังนี้

ในสมัยโบราณ การลองภูมิปัญญาว่าผู้หนึ่งจะมีความเฉลียวฉลาดหรือไม่เพียงไร วิธีหนึ่งก็คือ การทายปริศนาหรือการทายปัญหา อาจเป็นปริศนาที่ถามตรงๆ บ้าง หรือผูกเป็นแบบยลบ้างสุดแต่ละคิดกัน มีทั้งปัญหาทางโลกและปัญหาทางธรรม มีเรื่องราวต่างๆ ที่เล่าถึงการแก้ปัญหาและผู้ทายปริศนาได้ถูกต้องไว้มากมายหลายเรื่องด้วยกัน บางครั้งอาจทำทายมีเดิมพันกันถึงชีวิต เช่น พระพรหมกับพระขันตกุมาร พระพรหมทายปัญหาและพระขันตกุมาร ถ้าพระขันตกุมารตอบได้ พระพรหมจะถูกตัดพระเศียร พระขันตกุมารทายปัญหาได้

ถูกต้อง ดังนั้น พระพรหมจึงถูกตัดพระเศียร (อันเป็นตำนานของประเพณีสงกรานต์) บางเรื่องอาจเป็นการใช้ปริศนาเป็นสื่อสวาทหรือเครื่องมือหาคู่ เช่น เจ้าเมืองมีพระธิดาองค์เดียวอยากได้ลูกเขยที่มีปัญญาฉลาดหลักแหลม เจ้าเมืองจึงผูกปริศนาขึ้นมา เมื่อชายใดแก้ปริศนานั้นได้ถูกต้องก็จะได้อภิเษกกับ พระราชธิดา และได้ครอบครองบ้านเมืองด้วย

วิธีการทายปริศนา

ลักษณะการทายปริศนาดังที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการทายปริศนาเท่านั้น เพราะการคิดวิธีการทายปริศนาของแต่ละบุคคลอาจจะแตกต่างกันออกไปได้อย่างหลากหลาย แล้วแต่กลวิธีของผู้ทาย

ตัวอย่าง วิธีการทายปริศนา

1. การทายด้วยคำพูด ผู้ทายจะคิดปัญหาที่เป็นปริศนาอะไรก็ได้ โดยการพูดออกมาในลักษณะเป็นประโยค, เป็นคำๆ, เป็นสำนวนคำ, คำกลอน หรือเป็นสุภาษิตคำคมอะไรก็ได้ ผู้ตอบคำปริศนาก็จะต้องเดาว่าเป็นอะไร

ตัวอย่าง

- อะไรเอ๋ย อีกรนามของพระราชา ชาวพารารักใคร่เทิดทูน (กษัตริย์)
- อะไรเอ๋ย ใช้เรียกชื่อสถานที่เฉพาะเหมาะที่จะพูดความลับ (รโหฐาน)
- อะไรเอ๋ย เป็นของที่ระลึกรัก เขามักแจกวันแต่งงาน (ของชำร่วย)
- อะไรเอ๋ย เป็นชื่อโรคที่น่ากลัว เพราะทั้งตัวเคลื่อนไหวไม่ได้ (อัมพาต)
- มีทั้งหางและหูหน้าขึ้น
จะใช้มันต้องเอาหัวไปมุดหาง
จับตัวมาแนบไว้ไม่ปล่อยวาง
ส่วนตรงกลางมุดหูหรือยัง (เข็มขัด)

2. การทายด้วยภาพ ผู้ทายจะหยิบยกปัญหาเป็นปริศนาคำทายต่างๆ โดยการให้ผู้เล่นดูจากภาพปริศนา แล้วทายว่าเป็นเรื่องอะไร

ตัวอย่าง

- ผู้ทายหาภาพคนที่กำลังสาวไส้ของสัตว์ให้กาบิน ผู้ทายก็จะทายเป็นสำนวนไทยว่า "สาวไส้ให้กาบิน"
(ดูตัวอย่างปริศนา รูปภาพ ในตอนท้ายของบท)

3. การทายด้วยลายแทง ต้องมีภาพลายแทงเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการทายนำมาให้ดูด้วย วิธีการนี้ควรใช้คำพูดเป็นการไปคำประกอบกรททาย การทายลักษณะนี้จะ ยุ่งยากพอควรเพราะผู้เล่นจะเดายากถ้าไม่รู้จักหรือไม่เคยได้ยินเรื่องนั้นมาก่อน

ตัวอย่าง

ผู้ทายนำภาพแผนที่ประเทศไทยมาให้ดู ในตัวแผนที่มีเฉพาะชื่อจังหวัดครบทุกจังหวัดของประเทศไทยเท่านั้น แล้วบอกให้เพียงว่าสิ่งที่จะทายต่อไปนี้เป็นคำขวัญประจำจังหวัด ซึ่งอยู่ในภาคใดภาคหนึ่งของประเทศไทย ผู้ทายจะไปคำให้ว่าคำขวัญต่อไปนี้อยู่ภาคใดของจังหวัดอย่างเดียว โดยผู้ทายต้องคิดคำตอบในเวลาที่กำหนดให้

ตัวอย่าง

ภาคเหนือ

- แข่งเรือลือเรื่อง เมืองงาช้างดำ จิตรกรรมวัดภูมินทร์ แดนดินส้มสีทอง เรืองรองพระธาตุแช่แห้ง (น่าน)
- หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง (แม่ฮ่องสอน)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- พระมงคลมิ่งเมือง แหล่งรุ่งเรืองเจ็ดลุ่มน้ำ งามล้ำถ้ำศักดิ์สิทธิ์ เทพนิมิตพระเหลา เกาะแก่งเขาแสนสวย เลอค่าด้วยผ้าไหม ราษฎร์เลื่อมใสใฝ่ธรรม (อำนาจเจริญ)
- เมืองฟ้าแดดสงยาง โปงลางเลิศล้ำ วัฒนธรรมผู้ไทย ผ้าไหมแพรวา ผาเสวยภูพาน มหาธารลำปาว ไดโนเสาร์สัตว์โลกล้านปี (กาฬสินธุ์)

ภาคกลาง

- ถิ่นวีรชนคนกล้า คู่หล้าพระนอน นามกระฉ่อนปลาแม่ลา ย่านการค้า ภาคกลาง (สิงห์บุรี)
- พระพุทธบาทสูงค่า เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ฐานผลิตอุตสาหกรรม เกษตรนำล้ำแหล่งท่องเที่ยว หนึ่งเดียวกะหรี่ปั๊บนมดี ประเพณีตักบาตรดอกไม้งาม เหลืองอร่ามทุ่งทานตะวัน ลือลั่นเมืองชุมทาง (สระบุรี)

ภาคใต้

- เมืองพระยารัษฎา ชาวประชาใจกว้าง หมูย่างเลิศรส ถิ่นกำเนิดยางพารา เด่นสง่าดอกศรีตรัง ปะการังใต้ทะเล เสน่ห์หาดทรายงาม น้ำตกตระการตา (ตรัง)
- บูดูสะอาด หาดทรายสวย รวยน้ำตก นกเขาดี ลูกหยีอร่อย หอยแครงสด (ปัตตานี)

4. การขายด้วยวัตถุและสิ่งของ ผู้ขายสามารถหาวัตถุและสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวันมาขาย สิ่งของที่ขายนั้นก็คงต้องใช้คำพูดอธิบายถึงสิ่งของที่ต้องการขาย หรืออาจใช้การให้คำ เป็นคำถามก็ข้อก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน เมื่อเฉลยคำขาย สิ่งของหรือวัตถุชนิดนั้นควรเป็นของจริงที่นำมาให้ดูได้ วิธีการขายประเภทนี้ไม่ค่อยนิยมนำมาเล่นกัน เพราะไม่สะดวกเท่าที่ควร

ในบางครั้งปริศนาคำขายอาจนำเกมโชว์ต่างๆ หรือการไปคำเพื่อขายก็ได้ นอกจากนี้ปริศนาคำขายอาจใช้ท่าทางประกอบคำขายโดยไม่ต้องอาศัยคำพูดเลย เช่น เรื่อง *มโหสถ* (ซึ่งเป็นพระชาติหนึ่งในทศชาติของพระพุทธเจ้า) เสาะหาคู่ครองได้ไปพบหญิงที่ถูกใจนางหนึ่ง แต่ไม่ทราบว่ามีสามีแล้วหรือยัง จึงยืนอยู่ห่างๆ และกำมือออกไปเป็นเชิงถามว่า นางมีเจ้าของหรือยัง นางก็เข้าใจทำปริศนาของพระมโหสถ จึงเผยมือออกมา หมายความว่า ยังว่างเปล่าอยู่ มโหสถถามชื่อนาง นางก็ได้บอกตรงๆ กลับพูดเป็นปริศนาว่า “สิ่งที่ดิฉันไม่มีทั้งอดีต อนาคต และปัจจุบัน นั้นแหละคือชื่อของดิฉัน” มโหสถก็คิดออกว่า นางนี้ชื่ออมร เพราะความไม่ตายเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่ในโลก

ในสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็มีการขายปริศนากันอย่างแพร่หลาย เมื่อสมัยที่พระองค์ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ มกุฎราชกุมารอยู่นั้นก็ทรงพระราชนิพนธ์ปริศนาขึ้นให้ข้าราชการบริพารในพระองค์คิดตอบ

ในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีงานฤดูหนาวที่วัดเบญจมบพิตร พระบรมโอรสาธิราช (รัชกาลที่ 6) ทรงจัดให้มีละครขายปริศนาและพระราชทานรางวัลให้กับผู้ที่ขายถูกต้อง พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ปริศนามากมาย ผูกเป็นโคลงบ้าง ร้อยแก้วบ้าง โคลงปริศนาส่วนใหญ่เป็นความรู้ เช่น เกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ สถานที่ เช่น ชื่อวัด ชื่อเมืองสำคัญๆ ความรู้เรื่องวรรณคดี และตัวละครในวรรณคดี ตลอดจนศัพท์บางคำ ความรู้รอบตัว และปริศนาเขาวัวบ้าง

ส่วนประกอบของปริศนาคำทาย

1. อารัมภบท

อารัมภบท เป็นคำที่ใช้ขึ้นต้นในการทายปริศนา จะมีคำอารัมภบทที่ใช้ในการทายปริศนานั้นมากมายสามารถจะแบ่งออกเป็นแต่ละภาคได้ดังนี้

- ภาคกลาง จะใช้อารัมภบทว่า “อะไรเอ๋ย” ตัวอย่างเช่น
อะไรเอ๋ย ? เขียวช่อม พุ่มล่อ ลูกกับพอรากาเท่ากัน (ตำลึง)
- ภาคใต้ จะใช้อารัมภบทว่า “ไอ้ไทรหา” ตัวอย่างเช่น
ไอ้ไทรหา ? สีสั้นเชื่องๆ ไม่มุงกระเบื้องแต่มุงเข็ม (เม่น)
- ภาคเหนือ จะใช้อารัมภบทว่า “อะหยังเก๊ะ” ตัวอย่างเช่น
อะหยังเก๊ะ ? กลิ่นทางท้อง ชี้ออกทางหลัง (กบไสไม้)
- ภาคอีสาน จะใช้อารัมภบทว่า “อันหยังเกาะ” ตัวอย่างเช่น
อันหยังเกาะ ๔ คนซื้อบได้ใช้ คนใช้บได้ซื้อ (โลงศพ)

แต่การใช้อารัมภบทส่วนมากจะใช้คำว่าอะไรเอ๋ย ? มากกว่า แต่ที่ยกมาให้ดูเป็นเพียงคำอารัมภบทของแต่ละภาคเวลาทายกันในภาคของตนหรือท้องถิ่นของตน

2. บอกลักษณะ

เป็นการบอกตัวปริศนาตัวนั้นมีลักษณะอย่างไร เช่น สูง ต่ำ ดำ ขาว เพื่อให้ผู้เล่นสามารถที่จะทายได้ เช่น อะไรเอ๋ย ? เด็กๆ นุ่งขาว สาวๆ นุ่งเขียว แก่ๆ นุ่งแดง (พริก) หรือ ดำสะอาด ขาวสกปรก (กระดานดำ)

3. พรรณนาลักษณะ คือ อธิบายลักษณะรูปพรรณสัณฐานของตัวปริศนา ขยายความให้เห็นตัวปริศนาว่ามีลักษณะอย่างไร ดังตัวอย่าง ลอยข้ามทะเล (พรรณนาคุณสมบัติของพระจันทร์) ข้ามทุ่งสามแสน (พรรณนาคุณสมบัติของรุ้ง) หรือ คำ ๆ ออกเรียง (พรรณนาคุณสมบัติของดาว) เป็นต้น

4. จุดบอด หรือ จุดสะดุดใจ คือส่วนที่อธิบายลักษณะเพิ่มเติมเชิงเปรียบเทียบซึ่งอาจทำให้ ผู้ทายสับสนหรือเกิดความสนใจยิ่งขึ้น

5. บทสรุป คือ ส่วนที่เน้นคำถามให้ชัดเจน อธิบายจุดบอด หรือเป็นตอนสรุปคำถาม เช่น กินกันวันวาย หรือ ใครทายได้จะให้แหวน ฯลฯ

6. คำเฉลย คือ คำตอบ ผู้ที่ทายจะสงวนไว้บอกภายหลัง

ให้สังเกตตัวอย่างคำปริศนาต่อไปนี้

- ภาคกลาง อะไรเอ๋ย สีมุมสีแดง สีแควจตุรัส ผู้คนแออัด กินกันวุ่นวาย (เล่นหมากรุก)
- ภาคเหนือ อะหยังเก๊ะ หัวเป็นหนาม ตามบ่ปาก บ่เคียวหมาก ปากแดง เสียเว้ย (พระพุทธรูป)
- ภาคอีสาน ไก่บักลาย ดาอยู่ป่าอ้อย คนสามร้อย ปาดกันก็บ่เหม็ด แม่นหยัง (สับประรด)
- ภาคใต้ ไ้อัโหรหา คันเบ็ด เจ็ดทุ่ง ชำมคั่งพระยาแมน ไครทายไ้อัจะไห้แหวน (รัง)

ประเภทของปริศนาคำทาย

การตั้งคำปริศนานั้น มักจะนำสิ่งรอบตัว เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน มาเป็นปริศนา โดยอธิบายวัตถุสิ่งของเหล่านั้นด้วยสำนวนถ้อยคำที่คล่องจองแสดงความหมายโดยนัยของวัตถุสิ่งของ บางครั้งก็พยายามใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายสองแง่ เพื่อความขบขันและปิดอำผู้ตอบอีกด้วย เช่น อะไรเอ๋ย ริริเหมือนใบพลู มีรูอยู่ตรงกลาง (ดอกหน้าวัว)

การจัดแบ่งประเภทของปริศนาคำทายจะใช้เกณฑ์ว่า คำปริศนานั้นๆ เกี่ยวข้องกับเรื่องใด เช่น คำปริศนาเกี่ยวกับมนุษย์ เครื่องมือทำมาหากิน เครื่องใช้ในบ้านเรือน อาหาร การเล่น พืชผลไม้ และกิจกรรม ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทของปริศนาคำทาย แบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. ปริศนาที่เกี่ยวกับมนุษย์
2. ปริศนาที่เกี่ยวกับเครื่องมือทำมาหากินและอาชีพ
3. ปริศนาเกี่ยวกับพืชและสัตว์
4. ปริศนาเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ
5. ปริศนาเกี่ยวกับของกินของใช้
6. ปริศนาเกี่ยวกับการแสดง การละเล่น และกีฬา
7. ปริศนาเกี่ยวกับศาสนาและประเพณี

1. **ปริศนาที่เกี่ยวกับมนุษย์** คือ คำที่ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้นจะมีคำเฉลยที่เกี่ยวกับอวัยวะ อากัปกริยา และกิจกรรมของมนุษย์ เช่น

ภาคกลาง

- ก. อะไรเอ๋ย ตัดโคนก็ไม่ตาย ตัดปลายก็ไม่เนา (เส้นผม)
- ข. อะไรเอ๋ย สามขาเดินมา หลังคามุงสำลี (คนแก่ผมหงอกถือไม้เท้า)
- ค. อะไรเอ๋ย สีสายยานโดงเตง ข้างนอกร้องเพลง ข้างในร้องไห้ (กลุ่มเด็กในเปล)

ภาคเหนือ

- ก. น้ำตื้นน้อย ห้อยข้างฝา เหลียวหาบ่หัน (ใบหู)
(หมอน้ำน้อย ห้อยข้างฝา มองหาไม่เห็น)
- ข. ทางลุ่มก็เป็นชน ทางบนก็เป็นชน เมื่อคืนเอาชนกัน (นัยน์ตา)
(ลุ่ม – ข้างล่าง)
- ค. ไม้ทั้งกอ หาข้อบ่ปะ (เส้นผม)

ฯลฯ

ภาคอีสาน

- ก. ตัดกกบ่ตาย ตัดปลายบ่เหี่ยว แม่นหยัง (เส้นผม)
(ตัดโคนก็ไม่ตาย ตัดปลายไม่เหี่ยว ไซ้อะไร)
- ข. สองเฒ่าบังเล้า บ่เห็นกันจักเทื่อ แม่นหยัง (ใบหู)
(สองเฒ่าบังยุงข้าว ไม่เห็นกันสักที ไซ้อะไร)

ภาคใต้

- ก. ใ้อัโรรหา ต่ำแล้วขาว ยาวแล้วสั้น (เส้นผม)
- ข. ใ้อัโรรหา เนื้อแยงรุเนื้อ น้ำไหลเพรื่อ เอมอกเอมใจ (เด็กกินนม)
(นม – อิม)
- ค. ใ้อัโรรหา ขาไปสองคน พอมืดฟ้ามัวฝน กลับมาคนเดียว (เงา)

ฯลฯ

2. **ปริศนาที่เกี่ยวกับเครื่องมือทำมาหากินและการประกอบอาชีพ** คือ คำที่ ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้น จะมีคำเฉลยที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และเครื่องมือการ ประกอบอาชีพ เช่น ทำนา ทอผ้า เครื่องจับปลา และของใช้ในเรือน ดังตัวอย่าง

ภาคกลาง

- ก. อะไรเอ่ย หลังงอๆ กินหญ้าหมดทุ่ง (เคียวเกี่ยวข้าว)
- ข. อะไรเอ่ย มีลูกอยู่ที่ดิน มีตารอบตัว มีหูอยู่บนหัว (แห)
- ค. อะไรเอ่ย ตาแก่หลังโกง ลงน้ำก็ไม่ขุ่น (เบ็ด)
- ง. อะไรเอ่ย ไ้ไปเดินหน้า ไ้บ้าเดินหลัง (คนไถนา)

ภาคเหนือ

- ก. ปากหนึ่งกินดิน ปากหนึ่งกินหญ้า ปากหนึ่งขวากๆ ซ้ายๆ (คนไถนา)
- ข. ควายแม่ว่อง (โค้งเป็นวง) กินหญ้าเสียง (สิ้นหมด) ท่ง (ทุ่ง) (เคียว)
- ค. สี่หูพันตา กินปลาในน้ำ (ยอ)

ฯลฯ

ภาคอีสาน

- ก. ฟาดไปท้อไธ่เนา ฟาดมาท้อก้อนเส้า แม่न्हยัง (แห)
(ฟาดไปเท่าไรเนา ฟาดมาเท่าก้อนเส้า ไซ้อะไร)
- ข. บักกากซากอยู่ใต้พื้นน้ำ กินแล้วขีบเป็น (ลอบ)
- ค. อีน้อยถือแพแดงพาดบ่า ขึ้นไปตำบลันบ้านันพี (กระสวยทอผ้า)
(อีน้อยถือแพแดงพาดบ่า ขึ้นไปตำบลันโน้นบ้านันนี้)

ฯลฯ

ภาคใต้

- ก. ไ้อ์ไหรหา เขาสี่ยอด พานทอดบน คนเดินตาม (คนไถนา)
(พาน – สะพาน)
- ข. ไ้อ์ไหรหา ช้างสารอยู่ในนา งอกงาในท้อง ใครแก้ให้ต้องให้ทองสักถุง
(ข้าวเปลือกกำลังงอก)
- ค. ไ้อ์ไหรหา กินทางปาก ขี้ทางพุง (เครื่องสีข้าวโบราณ)

ฯลฯ

3. **ปริศนาเกี่ยวกับพืชและสัตว์** คือ คำที่ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้น จะมีคำเฉลยที่เกี่ยวกับผลไม้ พืชผัก และสัตว์ ดังตัวอย่าง

ภาคกลาง

- ก. อะไรเอ่อย ต้นเท่าปลายก้อย พระนั่งหาร้อยก็ไม่หัก (**ต้นพริก**)
- ข. อะไรเอ่อย เกิดมาน่าเวทนา มีดารอบตัว (**สับประรด**)
- ค. อะไรเอ่อย หลังคาติดกับตัว โผล่หัวออกนอกชายคา (**เต่า**)
- ง. อะไรเอ่อย หน้าแล้งอยู่ถ้า หน้าน้ำอยู่ตอน เกล้าผมเป็นมอญใหม่ (**หอยโข่ง**)

ภาคเหนือ

- ก. สูงกว่าน้ำ ต่ำกว่าเรือ (**บัว, ใบบัว**)
- ข. สี่ตีนเดินมา หลังคามุงกระเบื้อง (**เต่า**)
- ค. กันซีฟ้า หน้าตะแหลดิน (**หอยโข่ง**)
- ง. น้ำตุงน้อย ห้อยปลายหลัก ตักก็เต็ม บัดก็เต็ม (**มะพร้าว**)

ฯลฯ

ภาคอีสาน

- ก. ตั้งแต่น้อยนุ่งขึ้นเขียว ใหญ่ขึ้นมานุ่งขึ้นแดง (**พริก**)
- ข. ไก่บักลาย ตายอยู่ป่าอ้อย คนสามช้อยปากกินก็บ่เหม็ด แม่นหยัง (**สับประรด**)
(ไก่บักลาย ตายอยู่ในป่าอ้อย คนสามร้อยปาดกินก็บ่หมด)
- ค. มาแต่เมืองล่าง เอาหัวย่างต่างดิน (**หอยโข่ง**)
- ง. ห้อยอยู่หลัก ตักก็เต็ม บัดก็เต็ม แม่นอีหยัง (**มะพร้าว**)

ฯลฯ

ภาคใต้

- ก. ไร่ไทรหา ต้นเท่านี้วก้อย พระนั่งหาร้อยไม่หัก (**พริก**)
- ข. ไร่ไทรหา มีดารอบตัว หัวไว้จุก (**สับประรด**)
- ค. กลมๆ เหมือนดวงจันทร์ ออกลูกตั้งพัน เหมือนกันทุกตัว (**ฝั่ง**)

ฯลฯ

4. **ปริศนาเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ** คือ คำที่ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้น จะมีคำเฉลยที่เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ และธรรมชาติรอบๆ ตัว ดังตัวอย่าง

ภาคกลาง

- ก. อะไรเอ่ย กลางวันเก็บใส่กระบาย กลางคืนกระจายออก (ดาว)
- ข. อะไรเอ่ย เขียวช่อมุ่ม พุ่มไสว ไม่มีใบ มีแต่เม็ด (ฝน)
- ค. อะไรเอ่ย โกงเหมือนคันธนู ตัวอยู่ปากฟ้า ขาหยั่งแผ่นดิน (รังกินน้ำ)
- ง. อะไรเอ่ย กะลาซีกเดียว ลอยข้ามทะเลได้ (พระจันทร์)

ฯลฯ

ภาคเหนือ

- ก. สุกเต็มฟ้า กายี้อบถึง (ดาว)
(สุกเต็มท้องฟ้า กาดังย้อยไม่ถึง)
- ข. ไม้คานโกง ข้ามทุ่งสามแสน (รัง)
- ค. อุ่มลุ่มเท่ายังต่อ, จ้างหล่อบถึง (ตะวัน)
(กลมๆ เท่ารังต่อ ช่างแทงไม่ถึง)

ฯลฯ

ภาคอีสาน

- ก. สุกเต็มฟ้า กาดอดก็บ่อเหม็ด แม่นอีหยัง (ดาว)
(สุกเต็มฟ้า กาดอดกิน ก็ไม่หมด ไซ้อะไร)
- ข. โกงโข่งโน่ง ข่วมทุ่งสามแสน ใฝ่ทวยถึก ได้แหวนวงหนึ่ง (รัง)
(โกงเป็นวงๆ ข่วมทุ่งสามแสน ไครทวยถึก ได้แหวนวงหนึ่ง)
- ค. คนสามร้อย ฆ่าเด็กน้อยบ่ตาย แม่นอีหยัง (เงา)

ฯลฯ

ภาคใต้

- ก. ใ้อัโหลหา กลางวันเข้าถ้ำ ค่ำๆ ออกเรียง (ดาว)
- ข. ใ้อัโหลหา เขียวช่อมุ่ม พุ่มไสว ไม่มีใบ มีแต่เม็ด (ฝน)

- ค. ไอ้ไทรหา คันเบ็ดเจ็ดท่ง ข้ามคั่งพระยาแมน ไครทายได้ จะให้แหวน (รู้ง)
- ง. ไอ้ไทรหา สูงเยียมเทียมฟ้า ต่ำกว่าหญ้าหีดเดียว (หีด – นิด) (ภูเขา)

ฯลฯ

5. **ปริศนาเกี่ยวกับของกินของใช้** คือ คำที่ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้น จะมีคำเฉลยที่เกี่ยวกับอาหาร หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาหาร หรือของใช้ ดังตัวอย่าง

ภาคกลาง

- ก. อะไรเอ๋ย กลม สองหน้า มีงาเต็มตัว (ข้าวเกรียบงา)
- ข. อะไรเอ๋ย หน้างอคออ่อน กินก่อนทุกวัน (ทัพพี)
- ค. อะไรเอ๋ย นั่งท้าวแขนอ่อน กินก่อนพระ (ทัพพี)
- ง. อะไรเอ๋ย ม้าสามขา พระยาขึ้นขี่ ใส่หมวกกำมะหยี่ สูดบุหรี่ปัญญ์ (กาต้มน้ำบนเตา)

ฯลฯ

ภาคเหนือ

- ก. มนเหมือนพระจันทร์ มีงาเป็นพัน แทงคนบ่ได้ (ข้าวเกรียบงาภาคเหนือ)
- ข. ไม้เต้เข้ปักกลางหนอง ไครมาก็ถอดก็ถอด (ไม้ควักปูน)
- ค. พระห้าตน ล่นเข้รู คำออกมามีตนเดียว (ตะบันหมาก)
- ง. อยู่บนตอ ไคร่หัวขล็กๆ (หัว – หัวเราะ) (กาต้มน้ำบนเตา)

ฯลฯ

ภาคอีสาน

- ก. สุขกะ สุขขาง สุขคำฮัง สุขคาฮู (ขนมครก)
(สุขแกะ สุขย่าง สุขคารัง สุขคารู)
- ข. ช่วยล่วย คือไบพลู ฮูอยู่ปาก (เต้าปูน)
(กลมๆ รีๆ เหมือนไบพลู รูอยู่ปาก)
- ค. อยากให้ฮ้อน เอาน้ำไซ่ อยากให้ฮวยตากออก (เต้าปูน ปูนในเต้า)
(อยากให้ร้อน เอาน้ำใส่ อยากให้ใหญ่ตากออก)

ฯลฯ

ภาคใต้

- ก. พ่อไม่ซึ้ง แม่ไม่ซึ้ง อมน้ำผึ้ง แล่นลงเล (วิ่งลงทะเล) (ขนมโค)
- ข. อยากรเป็นซี แต่ไม่มีซีล (กล้วยบวชชี)
- ค. แก้อีสามขา เทวดาขึ้นชี ใส่หมวกกำมะหยี่ สิบบุหรี่ปุ๋ยๆ (กาดัมหน้าบนเตา)
- ง. ปักหลักไว้กลางหนอง คนโน้นมาต้องคนนี่มาต้อง (ไม้ควักปูน)

ฯลฯ

6. **ปริศนาเกี่ยวกับการแสดง** การละเล่น และกีฬา คือ คำที่ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้นจะมีคำเฉลยที่เกี่ยวกับการละเล่น ดนตรี และกีฬา ดังตัวอย่าง

ภาคกลาง

- ก. อะไรเอ่ย เขาตั้งให้เป็นขุน ดันซูลมุนต๋อยดี (ขุนหมากรุก)
- ข. อะไรเอ่ย สีมุมนี่แ่ง สีแครงจัตุรัส ผู้คนแออัด กินกันร่วนวาย (เล่นหมากรุก)
- ค. อะไรเอ่ย มาจากเมืองจีน ยกตีนให้คนดู (งิ้ว)
- ง. อะไรเอ่ย ตุ่มๆ ต่อมๆ เตี้ยวร้องเตี้ยวหยุด เตี้ยวพูดเตี้ยวดำ เตี้ยวมาเตี้ยวพัน เตี้ยวหัวเราะลั่นโรง (ลิเก)

ฯลฯ

ภาคเหนือ

- ก. ลูกสามคน หน้ามนเหมือนแม่ (กลองสะบัดชัย)
- ข. คำเหมือนหมี แล่งตีแล่งฮ้อง (ยิงตียิงร้อง) (ฆ้อง)
- ค. คำอยู่ดอย ปลายซอพลอยอยู่บ้าน (เป่)
(ต้นอยู่บนเขา ปลายมาอยู่ที่บ้าน)

ภาคอีสาน

- ก. ไถอืขาว ถลาวขึ้นฟ้า เสียงมันฮ้องประหลาดใจ (ฮ้อง – ร้อง) (ว่าว)
- ข. อุ่มแล้วให้ วางไว้แล้วเขา (เขา – หยุด) (แคน)

ภาคใต้

- ก. มีมุมนี่แครง สีแม่จัตุรัส ผู้คนเงียบสงัด ฆ่าพันกันตาย เหลือแต่นายสองคน (หมากรุก)

ข. ไอ้ไทรหา ต้นเท่าสายป่าน ดอกบานเต็มเวหา (ว่าว)

ค. สีเหลี่ยมจัตุรัส มีสี่ตัวสี่ตัว หายผิดเรียกลูก หายถูกเรียกผัว (หมากรุก)

ฯลฯ

7. **ปริศนาเกี่ยวกับศาสนาและประเพณี** คือ คำที่ผูกขึ้นเป็นปริศนาให้ทายนั้น จะมีคำเฉลยที่เกี่ยวข้องกับศาสนาประเพณี และวัฒนธรรมของไทยหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ ดังตัวอย่าง

ภาคกลาง

ก. อะไรเอ๋ย เปิดฉับใส่ฉุบ ปิดปุบเดินปับ (พระบิณฑบาต)

ข. อะไรเอ๋ย พระอินทร์ก็ไม่ใช่ เทวดาก็ไม่เชิง ถูกแห่ด้วยเทิดเทิง พอถึงวัดจัดท่าพิธี (แห่นาค)

ค. อะไรเอ๋ย เป็นแผ่นแต่เรียกใบ ตั้งไว้บนฐานอิฐ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่ในวัดโนวา (ใบเสมา)

ง. อะไรเอ๋ย คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้เห็น (โลงศพ)

ฯลฯ

ภาคเหนือ

ก. ไปทั้งหมด อยู่ผู้เดียว (เผาศพ)

ข. หัวกุด ห้ายกุด กินคนทั้งโลก (โลงศพ)

ค. หัวเป็นหนาม ตามบ่ปาก บ่เคี้ยวหมาก ปากแดงเสี้ยวเว้ย (พระพุทธรูป)

ง. เมื่อเช้าสี่ข้างโป่ง ตะวันโต้งสี่ข้างยุบ (พระบิณฑบาต)

ฯลฯ

ภาคอีสาน

ก. ผู้แฮดบ่ได้ใช้ ผู้ไซ้บ่ได้แฮด แม่นหยัง (โลงศพ)

(คนทำไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ทำ ไซ้อะไร)

ข. จัวเหลียง สีข้างโป่ง ออกหากินแต่เช้า (พระบิณฑบาต)

(วัวสีเหลือง สีข้างโป่ง ออกหากินแต่เช้า)

- ค. ดอกอีหยัง อยู่ในถ้ำ ฝนตกฮ่าปีละเทื่อ (สร้งน้ำพระพุทธรูปวันสงกรานต์)
(ดอกอะไร อยู่ในถ้ำ ฝนตกพราปีละครั้ง)

ภาคใต้

- ก. ปลุกเรื่อนไว้แล้ว ไม่มีใครอยู่ มีผู้มาอยู่ แต่ไม่รู้ใครทำ (โลงศพ)
ข. สีคนหาม สามคนแห่ คนหนึ่งอยู่แค่ คนหนึ่งอยู่ไกล (แค – ไกลๆ) (คนหามศพ)
ค. ตัวแดงเหมือนแก้ง ร้องเพลงกินขนม (พระ)
ง. โตงเตงอยู่ข้างขา พอเห็นคนเดินมา เปิดผ้าให้แล (พระบิณฑบาต)
จ. บ้านไทร มีเสาดเดียว (ศาลพระภูมิ)

ฯลฯ

นอกจากนี้ยังมีคำปริศนาอีกจำนวนมากในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งอาจจะมีคามผิดเพี้ยนกันไปตามสภาพของท้องถิ่นนั้น คำปริศนาที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่อาจมีคำปริศนาที่แตกต่างไป หรืออาจจะมีส่วนคล้ายกับตัวอย่าง แต่มีการเพิ่มเติมสำนวนโวหาร ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเรื่องพื้นบ้านที่ทุกท้องถิ่นย่อมมีความหลากหลายตามแบบฉบับของท้องถิ่นนั้นๆ

การใช้ปริศนาคำทายประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสามารถนำคำปริศนาคำทายมาประกอบกับการเรียนการสอนได้ทุกชั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน อาจจะนำด้วยภาพหรือการทายปัญหาก็ได้

ตัวอย่าง

อะไรเอ่ย หล่นตืบใส่หมวกแต่ คนวิ่งแล้วเข้ามาเก็บ

(ลูกตาล – นำเข้าสู่เรื่องตาลโตนด)

อะไรเอ่ย กลมกลิ้งกลมอยู่บนพื้นธรณี สีชมพูชูสีอยู่ในกลมกลิ้งกลม

(แดงโม – นำเข้าสู่เรื่องสมเด็จพระเจ้าแดงโม)

อะไรเอ่ย ตัวใหญ่กันใหญ่ แต่เวลาเดินไปไหนไม่มีเสียง

(ช้าง – นำเข้าสู่เรื่อง ราชาชิราช)

สัตว์น้ำอย่างฉัน	รู้จักกันทั่ว
มีหางมีหัว	มีเกล็ดมีครีบ
มีเหงือกไว้ใช้	หายใจยังชีพ
หนูจำโปรดรีบ	ทนายชื่อฉันมา

(ปลา – นำเข้าสู่เรื่อง ชีวิตปลาช่อน)

อะไรหนอ	ขอให้ไป	ใจเป็นสุข
พาพันทุกซ์	ไม่จำเพาะ	เหมาะคนแก่
เด็กผู้ใหญ่	ไปกันหนา	อย่าเชื่อนแซ
ชาวพุทธแท้	ไม่ละเว้น	เป็นสิ่งดี

(วัด – นำเข้าสู่เรื่อง ความสนุกในวัดเบญจมบพิตร)

2. ขั้นตอนการสอน และฝึกทักษะ

วิชาภาษาไทยในชั้นมัธยมศึกษา มีหลายวิชาที่มีเนื้อหาเหมาะที่จะนำกิจกรรม การทายหรือการเขียนปริศนาเข้าไปช่วยในการเรียนให้มีชีวิตชีวาขึ้นได้ ในการสอนและฝึก ทักษะทางภาษา เช่น วิชา ท.043 การแต่งคำประพันธ์ และ ท.011 เสริมทักษะภาษาที่เป็น วิชาเลือกเสรี อันมีเนื้อหาให้นักเรียนฝึกเขียนและแต่งคำประพันธ์ ครูอาจจัด กิจกรรมให้ นักเรียนฝึกแต่งปริศนาคำทายในฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ที่เรียนก็ได้ โดยครูเป็นผู้กำหนด ขอบข่ายงานเขียนให้ เช่น ให้เขียนทายชื่อตัวละครในวรรณคดี ให้เขียนทายชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ต่างๆ ชื่อประเทศ เป็นต้น

ตัวอย่าง

ทายชื่อตัวละครในวรรณคดี

พระอภัยมณีชื่อบิดา	นางเงือกหนาคือแม่ฉัน
ม้านิลมังกรเป็นเพื่อนกัน	เชิญทายปล้นฉันคือใคร
	(สุตสาร)

บำเพ็ญทานงานชีวิต	เชิญหนูดิตทายชื่อดู
ลูกฉันหนูก็รู้	ชื่อกัณหาและชาลี
	(พระเวสสันดร)

เจ้าชู้มีเมียมาก	ฉันต้องจากเมียคนแรก
ชีวิตนี้ก็แปลก	เมียคนแรกมีสองใจ
	(ขุนแผน)
ทหารเอกขององค์ราม	ใคร่ขอลาตามนามของฉัน
คิดได้บอกมาพลัน	ตัวฉันขาวหน้าเหมือนลิง
	(หนุมาน)

ทายชื่อสัตว์ต่าง ๆ

อะไรเอ๋ย บินมาเหมือนนกเอามีอกุมอก นกก็ไม่ใช่ (แมงดา)

อะไรเอ๋ย ร้อยตีนเดินมา หลังคาโย้โย้ (กิ้งกือ)

อะไรเอ๋ย สี่ตีนเขื่องๆ ไม่มุงกระเบื้องแต่มุงเข็ม (เม่น)

อะไรเอ๋ย กลางวันมันพักผ่อน ตื่นนอนในราตรี ตามท้องทุ่งมีแสงอัคคีติดกัน
(หิ่งห้อย)

3. ชั้นสรุป และวัดผล ประเมินผล

ชั้นสรุป อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น บรรยายสรุปเป็นคำสอน แล้วทายจากคำกลอนว่าเป็นเรื่องใด หรือนำภาพจากเนื้อเรื่องมาทายสรุป (ส่วนมากจะอยู่ในเรื่องวรรณคดีไทย)

การวัดและประเมินผล

ปริศนาคำทาย เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดผลประเมินผลได้วิธีหนึ่ง เช่น ในการเรียนหลักภาษาไทย เรื่อง การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องนี้จบลง ครูอาจวัดผลด้วยการเขียนไทย โดยใช้ปริศนาคำทาย ดังตัวอย่าง

การเขียนคำที่ออกเสียง อะ

อะไรเอ๋ย เป็นของไช้ยาวเล็ก คนเจ๊กใช้คืบอาหาร (ตะเกียบ)

อะไรเอ๋ย อีกนามของราชา ชาวพาราวักรไคร้เกิดทุน (กษัตริย์)

อะไรเอ๋ย เป็นของไช้ที่จำเป็น เช้าและเย็นถูตัวอาบน้ำ (สบู่)

อะไรเอ๋ย ไช้เรียกสถานที่เฉพาะเหมาะที่จะพูดความลับ (รโหฐาน)

ผลไม้อะไรเอ๋ย รสหวานอมเปรี้ยว ออกลูกหัวเดียว มีตารอบตัว (สับปะรด)

การเขียนคำที่ออกเสียง อ๋า

อะไรเอ๋อ เป็นของที่ระลึคน่ารัก เขามักแจกวันแต่งงาน (ของชำร่วย)

อะไรเอ๋อ องศ์สีเขียวอยู่สุวรรณค์ มีนัยตาดั้งพันรอบตัว (อัมรินทร์)

อะไรเอ๋อ เป็นเครื่องประดับองค์ราชา งามพราวตาที่ตรรชนี (อ้ามรงค์)

อะไรเอ๋อ เป็นชื่อโรคที่น่ากลัว เพราะทั้งตัวเคลื่อนไหวไม่ได้ (อัมพาด)

ประโยชน์และคุณค่า การใช้ปริศนาคำทายในการสอนภาษาไทย

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนภาษาไทย ให้น่าสนใจ เกิดความสนุกสนานมีชีวิตชีวา
2. นักเรียนได้รู้จักฝึกการใช้ความคิด ทำให้มีไหวพริบ มีการสังเกตสามารถตีความของปริศนาคำทาย
3. เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน
4. ทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับคำคล้องจองของภาษาไทย ในรูปแบบของร้อยกรอง
5. การเรียนรู้จากการเล่นนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาได้เร็วและจดจำได้นาน
6. ฝึกให้นักเรียนเป็นคนเคารพระเบียบกฎเกณฑ์
7. ฝึกให้นักเรียนเป็นคนกล้าแสดงออกถึงความสามารถของตน
8. เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางด้านภาษาไทยที่เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะให้คงอยู่ตลอดไป
9. ฝึกให้นักเรียนเป็นนักคิด ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างปริศนาคำทายใหม่ๆ ได้
10. ฝึกให้เป็นนักสะสม รวบรวมคำปริศนาคำทายไว้ทายเล่นต่อๆ ไป

ตัวอย่าง

ปริศนาคำทาย รูปแบบต่างๆ

ปริศนาเกี่ยวกับคนและอวัยวะ

- อะไรเอ๋ย ทุกคนรู้จักดี นารีชอบใช้ (มะเหงก)
- อะไรเอ๋ย พระอะไรจูบผู้หญิงได้ (พระเอก)
- อะไรเอ๋ย พี่น้องท้องเดียวแลเหลียวไม่เห็นกัน (ใบหู)
- อะไรเอ๋ย ไม้ทั้งกอ หาข้อไม่พบ (ผม)
- อะไรเอ๋ย ยักษ์อะไรไม่กินคน (ยักษ์คว)
- อะไรเอ๋ย สุกไม่รู้หอม งอมไม่รู้หลน สุกคาตันคนกินได้ (นมคน)
- อะไรเอ๋ย ใช้นิลกินหญ้าปากถ้ำ (คนโกนหนวด)
- อะไรเอ๋ย พอกินแต่ไม่พออาบ (น้ำลาย)

ปริศนาเกี่ยวกับปัญหาเขาวัว

- อะไรเอ๋ย คนใส่แว่นเกี่ยวกับอะไร (หู)
- อะไรเอ๋ย เป็นน้ำที่ไม่รู้ตก (น้ำค้าง)
- อะไรเอ๋ย น้ำอะไรไม่เคยขึ้น (น้ำตก)
- อะไรเอ๋ย สะอะไรที่วิกจรจิต (สะบ้า)
- อะไรเอ๋ย หนึ่งบวกหนึ่งทำไมถึงได้สาม (บวกผิด)
- อะไรเอ๋ย นกกระยางก้าวขามีกี่ตัว (1 ตัว)
- อะไรเอ๋ย มาจากเมืองไกลไทยเขียน (เทียนไข)
- รถอะไรเอ๋ย มีสองขา (รถทุกชนิดขาไป – ขากลับ)
- อะไรเอ๋ย มีหมวกใส่คือไม่เปิด แต่ถ้าเกิดเปิดหมวก เป็นโกหก (ปิด)

ปริศนาเกี่ยวกับอาชีพ

- อะไรเอ๋ย ชาวเหมือนแมชี น้ำใจแสนดี ใครไปหาแล้วสบาย (นางพยาบาล)
- อะไรเอ๋ย คือเข็มคอยท่า ใครๆ มาหาชอบใช้เข็มแทง (หมอ)
- อะไรเอ๋ย ตัวอยู่บอกอยู่ฟ้า ตาอยู่ลึก คอยป้องกันข้าศึกทั้งกลางวัน ทั้งกลางคืน (ทหาร)

- อะไรเอ่ย ใครๆ เรียกหาให้มาอยู่ใกล้ แต่พวกคนร้ายชอบไปห่างๆ (ตำรวจ)
- อะไรเอ่ย สองมือสองขา สองตาปากเดียว มีลูกกราวเกรียว เต็มบ้าน เต็มเมือง (ครู)

ปริศนาเกี่ยวกับสถานที่

วัดหนึ่งนามเรียกคล้าย	เวลา
ราตรีต่อทิวา	นั้นไซ้
มีนามที่ชนสา	มัญเรียก
แปลว่า วัดซึ่งไร่	ร่วมไม้ ชายคา

คำเฉลย คือ วัดอรุณราชวราราม หรือ เรียกเป็นสามัญว่า วัดแจ้ง

ปริศนาเกี่ยวกับบุคคล

ใครเอ่ยแต่เด็กกล้า	รบแรง
พ่อออกนามว่าแข	ศึกไซ้
เป็นขุนจึ่งจัดแจง	จาก
ประวัติของตนไว้	คู่ตัวแดนตน

คำเฉลย คือ พ่อขุนรามคำแหง

ปริศนาคำกลอน วิเชียร เกษประทุม (2527 : 23-37)

ปริศนากลอน 4

เมื่อเล็กมีหาง	อยู่กลางน้ำน้อย
เติบโตจึ่งค่อย	มีขาหางหาย
หน้าแล้งอยู่รู	คุดคู่เดียวดาย
ฝนมากล้ากลาย	ออกไข่หากิน (กบ)
ชื่อฉันน่ากลัว	แต่ตัวสวยงาม
เด็กชอบไล่ตาม	ฉันยามเข้าเย็น
ฉันชอบดอกไม้	บินไปดมเล่น
ใครมาพบเห็น	เป็นต้องรักเอย (ผีเสื้อ)

ปริศนากลอน 8

แหมที่จริงมันก็เล่มไม่ใช่ใหญ่
เป็นโบโบแค่แขนเท่านั้นหนา
คนที่ใช่ไม่ใช่คนธรรมดา
คนที่พาไปต้องแบกหน้าแปลกเอ๋ย (คัมภีร์โบราณ)

ฉันคือผักพิเศษเป็นเพศหญิง
ที่ชอบอิงหลักธรรมคำสั่งสอน
อยู่ตามวัดตัดโลกไม่อาทร
จงต่อกลอนให้ประจักษ์ผักอะไร (ผักชี)

ปริศนากลอน 9

อะไรหนอเป็นที่กว้างเว้งว่างนัก
เป็นที่พักน้กห้องเที่ยวดีเขียวหนา
หาดทรายคลื่นรุ่มรื่นเย็นเห็นงามตา
คนไปมาเรือแล่นวิ่งดีจริงเอ๋ย (ชายทะเล)

อะไรหนอขอได้ตามว่างามนัก
เป็นที่พักผ่อนใจได้ใคร่สรรหา
มีน้ำไหลฟุ้งกระเซ็นเห็นตัวปลา
ชะง่อนผามีมากมายในท้องธาร (น้ำตก)

ปริศนารูปภาพ

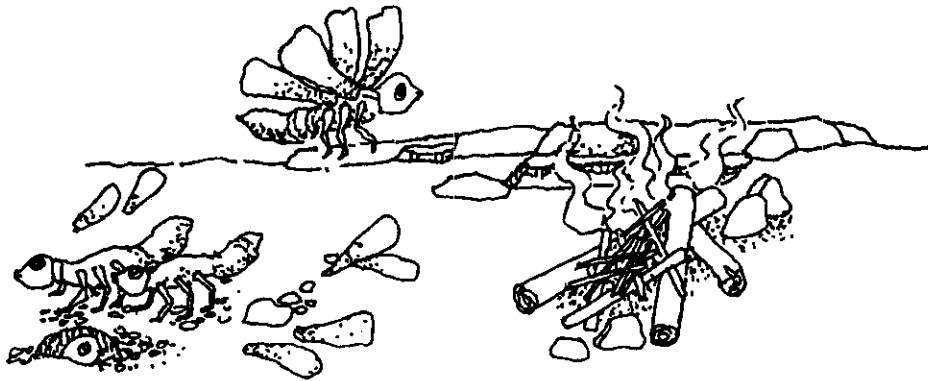
ปริศนาที่ 1

อะไรเอ๋ย

ชื่อคล้ายคนขี่ไม้ ตัวไม่ใหญ่โตชอบบินเข้ากอง

คำใบ้

แมลงมีปีกเวลาหล่นลงบนพื้นปีกก็หลุดชอบอาศัยอยู่ในดิน

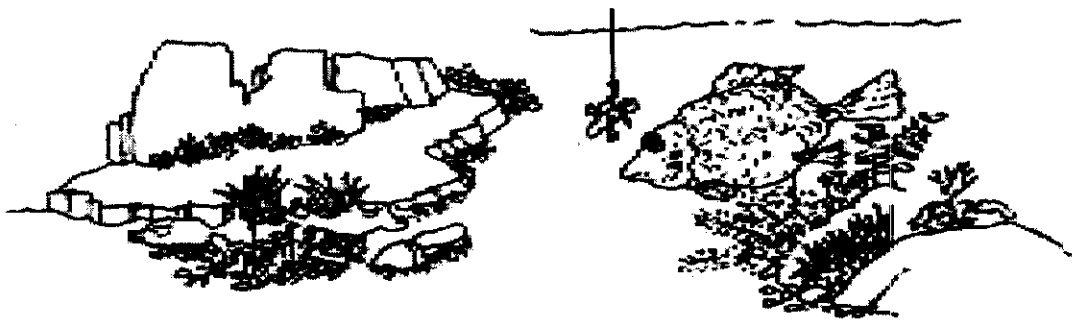
ปริศนาที่ 2

อะไรเอ๋ย

หัวหางอยู่ทางไหน ไม่มีใครรู้ ผู้คนชอบจับไปเป็นเหยื่อตกปลา

คำใบ้

เป็นสัตว์เลื้อยคลาน กินดินเป็นอาหาร อาศัยอยู่ในดิน

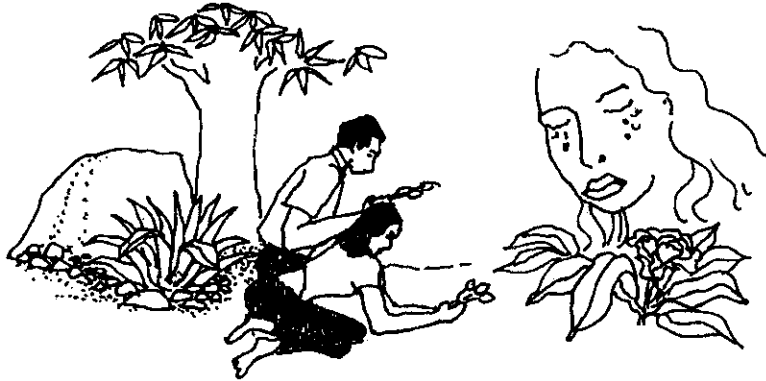
ปริศนาที่ 3

อะไรเอ๋ย

ทุกวันต้องร้องไห้ น้ำตาหลังไหล แต่ทำไมคนกลับไหว้บูชา

คำใบ้

เป็นของใช้เพื่อให้แสงสว่างจุดไว้บนโต๊ะหมู่บูชา

ปริศนาที่ 4

อะไรเอ๋ย

ชื่อเหมือนตัวหนอน ดันอ่อนน่าน่ากิน

คำใบ้

เป็นพืชที่เกิดตามริมห้วย ผัดกินก็อร่อยดี

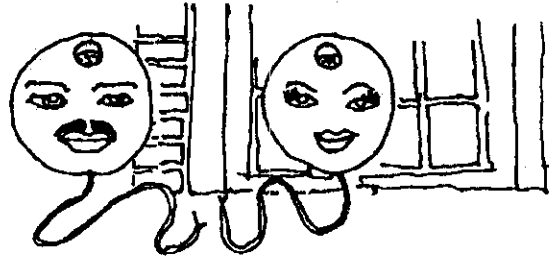
ปริศนาที่ 5

อะไรเอ่ย

มีดามีรู ตัวผู้ตัวเมีย ทุกบ้านต้องมี ไว้ต่อสายไฟ

คำใบ้

เป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ไว้เสียบต่อไฟ

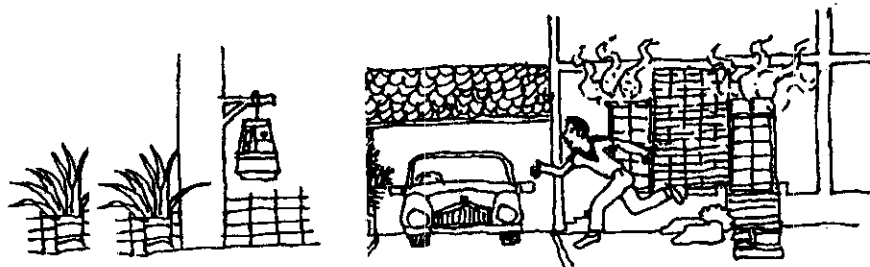
ปริศนาที่ 6

อะไรเอ่ย

ตัวสีแดงๆ ห้อยอยู่กลางเสา ไม่ยุ่งกับเรา ยุ่งกับไฟอย่างเดียว

คำใบ้

เป็นเครื่องใช้เวลาเกิดไฟไหม้ฉุกเฉิน

ปริศนาที่ 7

อะไรเอ่ย เกิดมาหลายสี มีไส้ไหลหัว จุดไฟเผาตัวตรงบนหัวมีเปลวเพลิง

คำใบ้

เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อส่องแสงสว่างในสมัยก่อน

ปริศนาที่ 8

อะไรเอ๋ย

ชื่อว่า "อาซา" มีตาให้เดิน วิ่งไม่ได้ ต้องเข็น เดินไม่ตึกก็โดนกิน

คำใบ้

สัตว์ตัวนี้ไว้เล่นเพื่อคลายทุกข์

ปริศนาที่ 9

อะไรเอ๋ย

ขยับขาปากกัด ตัดผ้าได้เงิน

คำใบ้

เป็นเครื่องใช้เพื่อตัดผ้า

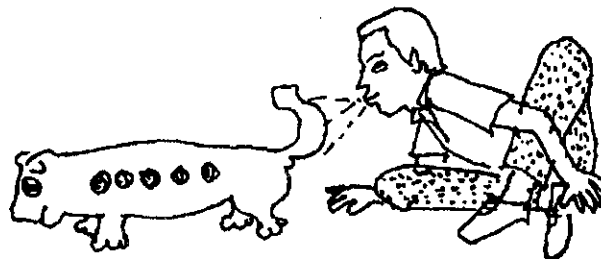
ปริศนาที่ 10

อะไรเอ๋ย

ตัวยาวเท่าศอก บอกแล้วต้องรู้ ลำตัวมีรู เป่าดูมีเสียง

คำใบ้

เป็นเครื่องดนตรีใช้เป่า เพื่อให้ได้จังหวะ

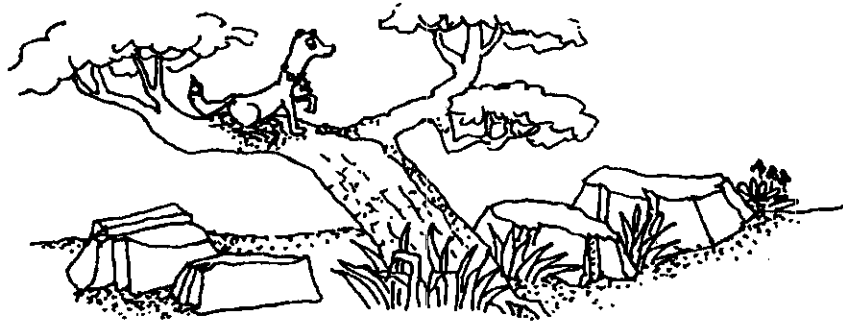
ปริศนาที่ 11

อะไรเอ๋ย

เช็ดหน้าซูดอ ตัวก็เท่าแยะ ใครมองไม่แควร์ เหมือนขำมีทอง

คำใบ้

เป็นสัตว์เลื้อยคลาน อาศัยอยู่ตามต้นไม้

ปริศนาที่ 12

อะไรเอ๋ย

คานไม้หน่อยๆ ประชากรมากกว่า ร้อยอาศัยอยู่ด้วยกัน

คำใบ้

เป็นแมลงมีปีกชนิดหนึ่ง ชอบอยู่รวมกลุ่มที่ละมากๆ ในรังเดียวกัน

คำเฉลย

ปริศนา รูปภาพ

- ปริศนาที่ 1 แมลงเม่า
- ปริศนาที่ 2 ไล่เดือน
- ปริศนาที่ 3 เทียนไข
- ปริศนาที่ 4 ผักบุ้ง
- ปริศนาที่ 5 ปลั๊กไฟ
- ปริศนาที่ 6 ถังดับเพลิง
- ปริศนาที่ 7 ตะเกียง
- ปริศนาที่ 8 ม้าหมากรุก
- ปริศนาที่ 9 กรรไกร
- ปริศนาที่ 10 ขลุ่ย
- ปริศนาที่ 11 กิ่งก่า
- ปริศนาที่ 12 รังผึ้ง

วาดภาพ

โดย พัชรมน เปรี้ยวพานิช

บทสรุป

ปริศนาคำทาย หมายถึง ถ้อยคำหรือสำนวนภาษาที่ผูกเป็นเงื่อนงำ เพื่อมุ่งทดสอบเชาวน์ปัญญาในการทาย เพื่อความสนุกสนาน นิยมเล่นกันในหมู่เพื่อนๆ เครือญาติ เมื่อยามว่างหลังจากเสร็จภารกิจประจำวัน ปริศนาคำทายมีมาแต่สมัยโบราณ เป็นการแสดงภูมิปัญญากันว่า ผู้ตอบคำถามจะมีความเฉลียวฉลาดเพียงใด

วิธีการทายปริศนา ทายด้วยคำพูด รูปภาพ ลายแทง หรือวัตถุสิ่งของก็ได้

ส่วนประกอบของปริศนาคำทาย จะมีการอรัมภบท (คือ คำขึ้นต้น) บอกสมญา (ลักษณะของปริศนา) พรรณาลักษณะ (อธิบายรูปร่าง , ขยายความ) จุดบอด (จุดที่น่าสนใจเพิ่มเติม) บทสรุป (เน้นคำถามให้ชัดเจนยิ่งขึ้น) และคำเฉลย (คำตอบสุดท้าย)

ประเภทของปริศนาคำทาย แบ่งได้ดังนี้คือ ปริศนาที่เกี่ยวกับมนุษย์, เกี่ยวกับเครื่องมือทำมาหากินและอาชีพ, เกี่ยวกับพืชและสัตว์, เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ, เกี่ยวกับของกิน ของใช้, เกี่ยวกับการแสดง การละเล่น และกีฬา อันดับสุดท้ายจะเกี่ยวกับ ศาสนาและประเพณี

การใช้ปริศนาคำทาย ประกอบการสอนภาษาไทย สามารถนำวิธีการทายปริศนาคำทายมาใช้ได้ในบทเรียนทุกขั้นตอนการสอน คือ ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน, ชั้นดำเนินการสอน และขั้นสรุปวัดผลและประเมินผล โดยการจัดกิจกรรมในทุก ขั้นตอน ควรเลือกวิธีการและข้อความของปริศนาคำทายให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่ต้องการเรียน

ประโยชน์และคุณค่า ในการนำปริศนาคำทายมาใช้สอนในวิชาภาษาไทย เป็นการฝึกปฏิภาณ ไหวพริบ และทดสอบเชาวน์ปัญญา เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถฝึกทักษะได้ทุกรูปแบบ สิ่งสุดท้ายคือ เกิดความสนุกสนานมีชีวิตชีวา สร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนได้ดีมากขึ้น

แบบฝึกหัด บทที่ 7

ปริศนาคำทาย

1. ความหมายของ “ปริศนาคำทาย” คืออะไร มีส่วนประกอบทั้งหมดกี่ส่วน อะไรบ้าง อธิบายให้เข้าใจ

2. ปริศนาคำทายแบ่งออกเป็นกี่ประเภท แต่ละประเภทกล่าวถึงเรื่องใดบ้าง ให้ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย

3. จงอธิบายถึงการนำปริศนาคำทายมาประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย มีขั้นตอนอย่างไร ยกตัวอย่างประกอบการสอนทุกขั้นตอนด้วย

4. ให้วิเคราะห์ส่วนประกอบของปริศนาคำทายที่พบในท้องถิ่นนั้นๆ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

5. จงคิดสำนวนคำเกี่ยวกับปริศนาคำทายพร้อมเฉลย และวาดภาพประกอบ ประมาณ 5-10 สำนวน.

พะหมี่

พะหมี่

ความหมาย ของพะหมี่ ผจญ สุวรรณวงษ์ (2522 : 6-8) ได้กล่าวถึง ความหมาย และวิธีการท่ายพะหมี่ไว้ดังต่อไปนี้

พะหมี่ หมายถึง การตีปัญหาหรือการท่ายปัญหา

คำว่า **“พะหมี่”** ออกจะเป็นคำแปลใหม่ พักลยอยู่สำหรับผู้ที่ยังเคยได้ยินเพราะ ดูไม่ออกว่าเป็นภาษาอะไรกันแน่ ดังนั้น บางท่านที่ได้ยินไม่ถนัดหรือไม่แน่ใจอาจจะถามย้ำ อีกทีหนึ่งว่า **“ผัดหมี่”** หรือ ซึ่งเป็นคนละเรื่องกับคำว่า **“พะหมี่”**

พะหมี่ เป็นคำมาจากภาษาจีน เป็นการเล่นชนิดหนึ่งของจีน ผะ แปลว่า ตี หมี่ แปลว่า คำ, ความมืด, ปัญหา เมื่อรวมกันก็จะหมายถึง การตีปัญหาหรือการท่ายปัญหานั้นเอง ซึ่งการท่ายปัญหานี้ แปลกกว่าที่ไทยเรามี เพราะมีการเขียนปัญหาเป็นร้อยกรอง และมีการตีม้าล้ออีกทีก็กรีกโครม ไทยเราได้นำมาดัดแปลงเป็นการเล่นของเรา โดยเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่าง แต่ก็ยังคงใช้ชื่อเดิมอยู่ เพื่อเป็นการรักษาถ้อยคำเดิมไว้

ความเป็นมาของพะหมี่

นายจิตติ เตชะวณิชย์ อายุประมาณ 70 ปี บ้านอยู่ที่ตลาดบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ได้เล่าว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ.2478 ได้เห็นการเล่นพะหมี่ที่สำเพ็ง กรุงเทพฯ โดยคนจีนที่มีความรู้ได้นำเอาคำประพันธ์ของจีนมาทำเป็นตัวปัญหาให้ทายกัน คนไทยที่เห็นวิธีเล่นก็นำเอามาดัดแปลงโดยนำเอาฉันทลักษณ์ที่มีอยู่ในภาษาไทยมาแต่งเป็นตัวปัญหา แล้วกำหนดวิธีการท่ายเสียใหม่ให้ผิดไปจากเดิมจนเป็นลักษณะเฉพาะ เมื่อพูดถึงพะหมี่ในปัจจุบันแล้วจะนึกถึงเฉพาะโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ของไทยเท่านั้นไม่ได้ นึกถึงของจีนเลย

ต่อมาได้มีผู้นำพะหมี่แบบไทยๆ ไปเล่นในสถานที่ต่างๆ เช่น ที่จังหวัดชลบุรี และสมุทรปราการ แต่ที่นิยมเล่นกันมากที่สุดได้แก่ เขตอำเภอบางบ่อ สมุทรปราการ งานที่นิยมเล่นกันมากได้แก่ งานนมัสการหลวงพ่อบาน งานลอยกระทง และที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นการเล่นพะหมี่ในเขตบางบ่อเท่านั้น

ในระยะแรกของการเล่นพะหมี่ มีการเล่น (ท่าย) เพียง 2 แบบเท่านั้นคือ ชนิดขึ้นต้นเหมือนกันและลงท้ายเหมือนกัน ในปัจจุบันได้คิดแบบการท่ายให้มากขึ้น มีถึง 6 แบบด้วยกัน

ผู้คิดทำตัวปัญหาเรียกว่า “นางโรง” นายโรงจะต้องคิดทำปัญหาไว้ให้มากเพื่อให้พอกับการเล่นทั้งคืน ปัญหาเหล่านี้จะถูกแขวนไว้ที่ราวลวดเมื่อมีคนทนายปัญหาใดถูกก็จะปลดแผ่นนั้นออก แล้วนำแผ่นใหม่มาแขวนแทน ผู้ทนายถูกจะได้รับรางวัล

ผู้ที่ทนายปัญหาหะหมี่ไม่ต้องเสียเงินค่าทนายเลย แต่ถ้าหากทนายถูกก็จะได้รับรางวัล ซึ่งถ้ามีอดีจับสลากได้รางวัลดีไป รางวัลส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นของใหม่ ๆ ที่ต้องแบกหามทั้งสิ้น เป็นต้นว่า กะทะยักษ์ กะละมังยักษ์ ครก ข้าวสาร 1 กระสอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความครึกครื้น แต่ปัจจุบันนี้สภาวะเศรษฐกิจในบ้านเมืองเราไม่ใคร่ดีนัก ของรางวัลซึ่งได้มาจากพ่อค้า คหบดี และผู้ที่นิยมหะหมี่มีไม่มากเหมือนในสมัยก่อน ของรางวัลจึงมีราคาเยอะเยอลงไปกว่าเดิม

วิธีการทนายหะหมี่

ผู้ที่ทนายหะหมี่ ก่อนทนายจะต้องแจ้งความประสงค์กับนายโรงก่อน โดยมายืนที่หน้าไมโครโฟน แล้วอ่านหมายเลขประจำหะหมี่บทนั้นๆ เมื่อนายโรงได้ยินแล้วจะตีกลองทัดเป็นสัญญาณว่าทราบแล้ว 1 ครั้ง ผู้ทนายก็เริ่มทนายได้โดยอ่านไปที่ละวรรคพร้อมกับทนายด้วย ถ้าถูกทั้งหมดนายโรงจะกดกริ่งยาว 1 ครั้ง แล้วนายโรงก็ให้ผู้นั้นจับสลากรางวัล ถ้าทนายผิดไม่มาก คือ เพียงวรรคหนึ่งหรือสองวรรค นายโรงจะเคาะข้างกลองครั้งหรือสองครั้ง เท่ากับจำนวนวรรคที่ทนายผิด แล้วตีกลองเป็นเสียง “ตะลุ่มตุง” คนอื่นๆ จะช่วยกันร้องรับว่า “เฮี้ยว” ไปเรื่อยๆ ตามจังหวะกลองที่นายโรงตี ซึ่งจะตีประมาณ 5-6 ครั้ง ดังนั้นจึงฟังเป็นเสียง “ตะลุ่มตุง เฮี้ยว ๆ ๆ ๆ” น่าสนุกสนานดี ถ้าทนายผิดหลายวรรคนายโรงจะไม่เคาะข้าง กลอง แต่จะตีเป็นเสียง “ตะลุ่มตุง” แล้วคน อื่นๆ ก็ช่วยรับ “เฮี้ยว” เช่นกัน การตีกลองและส่งเสียงร้องเช่นนี้ทำเป็นทำนองว่า “ไล่เข้าป่าไป” เพราะทนายไม่ถูก แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการไล่ที่จริง จังนัก ถือเป็นความสนุกสนานกันมากกว่า เพราะผู้ที่ทนายผิดเองก็พลอยร้อง “เฮี้ยว” ไปกับเขาด้วยเช่นกัน

การที่นายโรงเคาะข้างกลองเป็นการบอกใบ้ให้ว่าทนายผิดไปวรรคหนึ่งหรือสองวรรคนั้น จะเป็นการสร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้ทนายและคนอื่นๆ เป็นอย่างมาก ยั่วให้พยายามคิดทนายใหม่ แต่นางโรงจะไม่บอกว่าผิดวรรคใด ต้องคิดเอาเอง และถือเป็นเรื่องขำอย่างหนึ่งว่าควรให้ออกาสแก่ผู้ที่ทนายผิดนั้นได้แก่ตัวก่อน เมื่อคิดไม่ออกจึงเป็นโอกาสของอื่นบ้าง

รูปแบบของหะหมี่ แบ่งเป็น 6 ชนิด คือ

1. หะหมี่ที่เป็นคำทาย
2. หะหมี่ที่เป็นรูปภาพหรือภาพประกอบคำหะหมี่
3. หะหมี่ที่มีคำตอบเป็นคำผันวรรณยุกต์
4. หะหมี่ที่มีคำตอบเป็นคำผวน
5. หะหมี่ที่มีคำตอบขึ้นต้นเหมือนกัน
6. หะหมี่ที่มีคำตอบลงท้ายเหมือนกัน

ตัวอย่าง

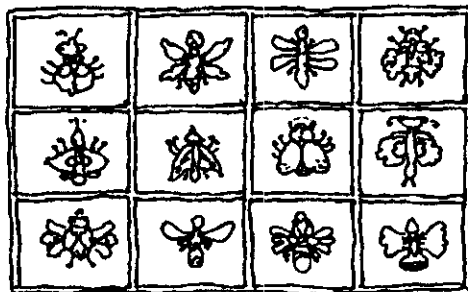
1. หะหมี่ที่เป็นคำทาย

- อะไรเอ๋ย เขียวชะอุ่มพุ่มเสด็จ มีแต่เม็ดไม่มีใบ (ฝน)
- อะไรเอ๋ย โดเต่าภูเขา เบานิดเดียว (เมฆ)
- อะไรเอ๋ย คนจับมันไม่ได้เพราะไม่มีตัวตน แต่ถ้าจับคนหน้ามีดตามัว (ลม)
- อะไรเอ๋ย สูงเท่าเขาเขียว กินคนเดียวเมากันทั้งเมือง (ราห่อมจันทร์)
- อะไรเอ๋ย คันเบ็ดเจ็ดคัน ข้ามค้งพญาแมนใครทนายได้จะให้หัวแหวน (รัง)
- อะไรเอ๋ย ถ้าชี้ร้องทัก เกิดท้องสุนัขเห็นแต่กลางคืน (ดาวตกหรือผีพุ่งไต้)
- ดงอะไรเอ๋ยไม่รู้ลึก (ดงคิบ)
- อะไรเอ๋ย อยู่ไม่เป็นที่ชอบหนีเราไป (เวลา)
- อะไรเอ๋ย ชอบมากับฝน เวลาอยู่ข้างบนร้องเสียงดัง (ฟ้าร้อง)

2. หะหมี่ที่เป็นรูปภาพ

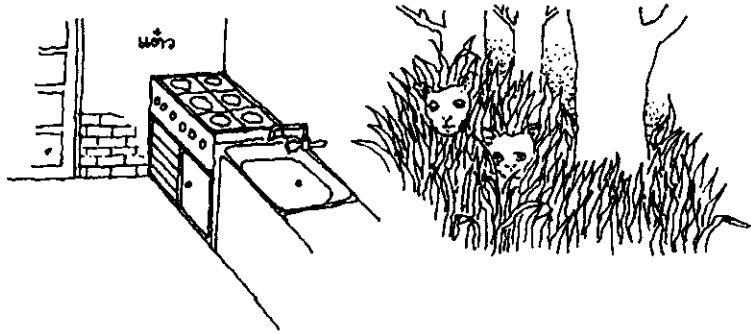
ภาพที่ 1

ฟังดูน่าขบขัน แต่ตัวจริงแล้วสวยงาม คนชอบจับไปเก็บไว้สะสม
(เป็นสัตว์ปีก ชื่อข้างหน้าน่ากลัว แต่ชื่อข้างหลังคนชอบสวมใส่)

ภาพที่ 2

ซื่ออยู่ในครัว ตัวอยู่ในป่า ไปๆ มาๆ คนชอบเลี้ยงดู
(เป็นสัตว์เลี้ยงชนิดหนึ่ง)

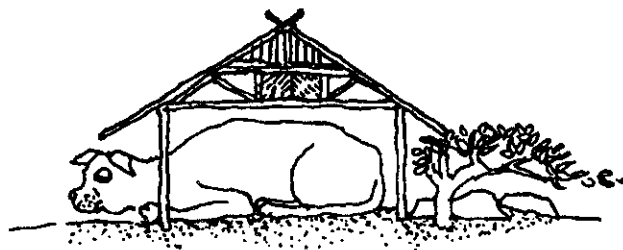
ภาพที่ 3

กระท่อมน้อยปลายดงยืนอยู่โดดเดี่ยว อยู่ใกล้ต้นไม้เขียว ไฟไหม้ไม่กลัว
(เป็นสิ่งที่สัตว์สร้างขึ้น เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย)

ภาพที่ 4

ตัวเท่าหม้อแกง มีแรงไม่มาก ถ้าเกิดอันตราย หลบใต้หลังคา
(เป็นสัตว์ที่เดินช้า อาศัยอยู่บนบกหรือในน้ำก็ได้)

ภาพที่ 5

ตอนเช้าเวลาตื่นนอน ทุกคนมักจะลืมอะไร
(เป็นกิจวัตรที่มนุษย์ต้องทำตอนตื่นนอน)

ภาพที่ 6

แรกๆ เป็นสีเขียว เคี้ยวไปเคี้ยวมาอร่อยหนักหนา
(เป็นการกระทำอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเฉพาะคนแก่)

ภาพที่ 7

คนใส่แว่นต้องเกี่ยวกับอะไร
(ถ้าสายตาไม่ดีใส่แว่นต้องเกี่ยวกับอะไรกันแน่ๆ เป็นอวัยวะอย่างหนึ่งของมนุษย์อยู่ข้างๆ ใบหน้า)

คำเฉลย

มะหมีรูปภาพ

- ภาพที่ 1 ผีเสื้อ
- ภาพที่ 2 กระจ่าง
- ภาพที่ 3 จอมปลวก
- ภาพที่ 4 เต่า
- ภาพที่ 5 ลีมตา
- ภาพที่ 6 คนกินหมาก
- ภาพที่ 7 หู

วาดภาพ

โดย พิมพวิภา เปรี้ยวพานิช

3. มะหมีที่มีคำตอบเป็นการผันวรรณยุกต์

- เช่น คันทูหาไม้ไซหู (แยง)
- เอกสู่อุตลุดยุดย้อหา (แย่ง)
- เจอโทโต้กันลันมา (แย้ง)
- ทายมาเร็วเร็วเข้าเอ้าไว (แยง แย่ง แย้ง)

4. มะหมีที่มีคำตอบเป็นคำพวน

เช่น	รุหนึ่งนางเท่านั้น	จึงมี (รูตะ ระตุ)
	รูลอบอิงมาลี	เร่งอ้าง (รูเณ เรณู)
	รู ครองครอบธานี	เมืองย่อย (รูตะ ระตุ)
	รู มุ่งจงคิดล้าง	นุ่งน้องตนเสีย (รูลา ราหู)

5. ะหมี่ที่มีคำขึ้นต้นเหมือนกัน

เช่น	จุดบาทมันชาติเชื้อ	วานร (กระบี่)
	ไร่บาทเขตสาคร	ใหญ่กว้าง (กระบะ)
	นามจังหวัดวานวอน	ตายหน้อย (กระบี่)
	ใช้ใส่สิ่งของอ่าง	เอ่ยให้เรียนยิน (กระบุง)

6. ะหมี่ที่มีคำลงท้ายเหมือนกัน

เช่น	เป็นโรคนี้ที่ต้องดับ	ทุกคนมีครบ (โรคพิษสุนัขบ้า)
	ตามจับตามยิงกลิ้งหนี	(สะบ้า หัวเข้า)
	ในน้ำจืดหนองพอมิ	เทพฤกษ์นี่ก็ (ลูกสะบ้า)
	จังหวัดมีเด่นเห็นกัน	(ปลาบ้า)

การนำะหมี่มาใช้ในการเรียนการสอน

เราสามารถนำะหมี่มาใช้ในการเรียนการสอนได้ 4 ประเภท คือ ผจกญ สุวรรณวงษ์ (2522 : 14-16)

1. ะหมี่ถามเฉพาะในบทเรียน
2. ะหมี่ถามคำศัพท์
3. ะหมี่ที่มีเนื้อหาในบทเรียนและคำศัพท์
4. ะหมี่เพื่อความบันเทิง

1. ะหมี่ที่ถามเฉพาะเนื้อหาในบทเรียน เช่น บทเรียนในเรื่องสามก๊ก ชื่อตัวละครที่จำยากและมีมากมาย เราก็สามารถด่าเอาชื่อเหล่านี้มาสร้างเป็นะหมี่ถามเด็กได้ เด็กจะจำชื่อตัวละครจากปัญหาที่เราตั้งไว้ได้ดียิ่งกว่าอ่านตามเนื้อเรื่องธรรมดา เพราะข้อความในะหมี่เป็นร้อยกรองจำง่ายกว่า

2. ะหมี่ที่ถามเฉพาะคำศัพท์ เราสามารถรวบรวมคำศัพท์มาจัดไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น คำศัพท์ที่ขึ้นต้นเหมือนกัน คำศัพท์ที่ลงท้ายเหมือนกัน แล้วแต่งะหมี่สวมลงไปนำไปให้เด็กทาย เด็กจะพอใจมากกว่าที่ครูจะบังคับให้ท่อง ครูอาจจะแต่งเป็นกลอนดอกสร้อย เพราะะหมี่ที่เป็นดอกสร้อยทายกันเพียงเจ็ดวรรคเท่านั้น วรรคแรกไม่ต้องทายแต่เป็นคำเชิญชวน เช่น

เมืองเฮยเมืองนี้

เพชรพลอยมีมากมายมหาศาล	(จันทบุรี)
เป็นเมืองเก่าเมืองแก่แต่โบราณ	(ลพบุรี)
น้ำตาลหวานเมืองนี้ดีจริงจริง	(เพชรบุรี)
อยู่ชายทะเลแปลว่าน้ำขอลงน้อย	(ชลบุรี)
เขมรเข้ามาบ่อยบ่อยนำเกรงยิ่ง	(ปราจีนบุรี)
มีทองคำมากมายได้ฟังฟัง	(กาญจนบุรี)
อย่ามัวนั่งเพลงอีแซวเล่นแล้วเอย	(สุพรรณบุรี)

3. **พระหมื่นที่มีทั้งเนื้อหาในบทเรียนและคำศัพท์** ชนิดนี้เป็นการนำชนิดที่ 1 กับชนิดที่ 2 มารวมกัน

4. **พระหมื่นเพื่อความบันเทิง** ครูให้ทายพระหมื่นที่ซ้ำๆ อาจไม่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนก็ได้ แต่เป็นเรื่องต่างๆ ไป เช่น

โคลงสี่สุภาพ

รูกหนึ่งคล้ำที่หม้อ	นามมี (ตามด)
นามหนึ่งตัวกาลิ	เล่ห์ร้อย (แม่มด, พ่อมด)
แมลงหนึ่งเร็วแรงมี	เกินยิ่ง ตัวนา (มด)
สัตว์หนึ่งลายลวดพร้อย	สีเท่า นามไหน (ชะมด)

จะเห็นได้ว่า ในบาทที่หนึ่งของโคลง มีถ้อยคำที่สร้างความครึกครื้นให้แก่เด็กอยู่ด้วย คือคำว่า “หม้อ” เรามักจะเอาไปเปรียบกับอวัยวะเพศหญิง คงไม่ปฏิเสธว่า เมื่อพูดถึงเรื่องนี้แล้วจะรู้สึกปกตติอยู่ได้โดยไม่ซ้ำ

การใช้พระหมื่นประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

1. **ใช้พระหมื่นนำเข้าสู่บทเรียน** ในการสอนแต่ละครั้งก่อนที่จะสอนเนื้อหา ครูจะต้องจูงใจให้นักเรียนสนใจและพร้อมที่จะเรียนด้วยวิธีการต่างๆ “พระหมื่น” ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ได้ดีในเรื่องนี้ เป็นต้นว่า ครูจะเริ่มสอนเรื่อง “ลักษณะของคำไทยแท้” ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ครูอาจนำด้วยพระหมื่นที่มีคำตอบเป็นคำผันวรรณยุกต์ ที่ว่า

พี่ต้องไปละไฉ້น้อง (ลา)

เอกลองเลยมาสาย (ล่า)

โทใส่เหน้อยใจกาย (ล้า)

รีบเร็วไวทนายมาเลย

ผันอักษรบทนี้	อย่างไร พี่เอ๋ย
หนึ่งสี่บเสาะแสวงไป	บ่หยั้น (หา)
โรคติดต่อเป็นภัย	ชนม์ชีพ เราเอ๋ย (ห่า)
สองคู่หนึ่งหน่วยนั้น	ช่วยเว้าคำทนาย (ห่า)

เมื่อนักเรียนทนาย “มะหมี่” สองบทนี้แล้วครูก็นำสนทนาถึงเสียงและรูปวรรณยุกต์ในภาษาไทยที่มีอิทธิพลให้ความหมายของคำเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของคำไทย จากนั้นครูก็นำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน

หรือก่อนที่จะให้นักเรียนเรียนเรื่อง “นิด ๆ หน่อย ๆ” ในหนังสือชุดทักษะสัมพันธ์ ครูอาจนำ “มะหมี่” มาให้ทนายก่อน คือ

ความหนึ่งบ่เกรงกลัว	ผู้ใดเลยนา	(ความกล้า)
ความสองรอบรู้ไป	ทุกอย่าง	(ความรู้)
ความสวยงามผ่องใส	สวยเด่น จริงเอ๋ย	(ความสวย)
ความสี่แบ่งปันบ้าง	เอื้อเพื่อแก่กัน	(ความอารี)
ความหนึ่งนั้นถือดี	บ่ฟัง ไครนา	(ความหยิ่ง)
ความสองบ่จริงดัง	กล่าวไว้	(ความเท็จ)
ความสามมีจิตหวัง	หลีกเลี้ยง งานนา	(ความเกียจคร้าน)
ความสี่มีสิ่งใด	ไปแบ่งปันกันนา	(ความตระหนี่)

หลังจากตีปัญหาของมะหมี่สองบทนี้ได้แล้วก็จะได้ตัวละครทั้งสองฝ่ายของนิทานที่ซ่อนอยู่ในเรื่องสั้นเรื่อง นิด ๆ หน่อย ๆ คือ ฝ่ายดี ได้แก่ ความกล้า ความรู้ ความสวย และความอารี ส่วนฝ่ายร้ายได้แก่ ความหยิ่ง ความเท็จ ความเกียจคร้าน และความตระหนี่ ต่อจากนั้นครูก็สอนเนื้อเรื่องในบทเรียนต่อไปได้

2. ใช้**ฉะหมี่**ในขั้นของการสอน มี**ฉะหมี่**บางบทที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในขั้นของการสอนเพราะเป็นลักษณะของการอธิบาย เช่น ถ้าครูจะสอนเรื่อง “**ภามิต และคำพังเพย**” ขณะสอนครูนำ**ฉะหมี่**มาเล่น คือ

มีเหตุภัยรึบปอง	กับตน
จักปลอดภัยภัยคด	สุขล้ำ
ขึ้นปล่อยจักอับจน	ทุกข์ยิ่ง จริงแฮ
ครวญไคร่ทุกวันย่ำ	อย่าได้ลืมตน
	(กันไว้ดีกว่าแก้)
ไม่สนใจแต่งเนื้อ	ตัวตน
ผ้าห่อหุ้มกายสกนธ์	ต่างพร้อย
มีทรัพย์สินสิ่งเปรอปรม	ความสุข ยิ่งนอ
ปลอดภัยจากใจโจรสลัน	ไม่รู้มีสิน
	(ผ้าขี้ริ้วห่อทอง)

จะเห็นได้ว่า **ฉะหมี่**สองบทนี้ นอกจากจะเล่นทายเพื่อความสนุกสนานแล้วยังมีเนื้อความเป็นเชิงอธิบายความหมายของ**ภามิต** คำพังเพยที่กำลังเรียนอยู่ด้วย และในช่วงท้ายของการเรียน ครูจะใช้วิธีประเมินผลการเรียนเรื่องนี้ด้วยการให้นักเรียนแต่งบททาย**ฉะหมี่**ในลักษณะข้างต้นก็จะดี

3. ใช้**ฉะหมี่ฝึกทักษะทางภาษาไทย** นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะต้องฝึกทักษะการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นวิชาบังคับส่วนวิชาเลือกเสรีจะมีเป็นบางวิชา ครูอาจนำการเล่น**ฉะหมี่**ไปช่วยในขั้นของการฝึกทักษะได้ เช่น ฝึกฟังและพูด ด้วยการให้นักเรียนเล่นทาย**ฉะหมี่** ฝึกอ่านบทร้อยกรองด้วยการอ่านบททาย**ฉะหมี่** ฝึกการเขียนบทร้อยกรองด้วยการให้แต่งบททาย**ฉะหมี่** ฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการให้แต่งบททาย**ฉะหมี่**ที่เป็นภาพปริศนาและฝึกเขียนด้วยการเล่น**ฉะหมี่** ดังตัวอย่าง

สา หนึ่งบอกเขตไว้	ชัดเจน	(สามเ - สามา)
สา หนึ่งพระก่อเกณฑ์	เรียกไว้	(สากิ - สีกา)
สา หนึ่งงดงามเด่น	ดียิ่ง แลเฮย	(สาโก - โสกา)
สา หนึ่งชายาให้	ธิดาเจ้าอุษยา	(สาดี - สีดา)

กา หนึ่งเมายังล้ำ	เหลือเกิน	(กาชัย – กัญชา)
กา หนึ่งสาวสวยเพลีน	เพริศแพรว	(กาญญู – กัญญา)
กา หนึ่งมักชวนเชิญ	ถามต่อ อิกนา	(กาขัง – กังขา)
กา หนึ่งดำก่อนแล้ว	เปลี่ยนได้ภายหลัง	(กาเศ – เกศา)
รู หนึ่งนางเท่านั้น	จึงมี	(รูตะ – ระตุ)
รู ลอบอิงมาลี	เร่อย่าง	(รูเณ – เรณู)
รู ครอบครองธานี	เมืองย่อย	(รูตะ – ระตุ)
รู มุ่งจ้องคิดล้าง	นุ่งน้องตนเสีย	(รูหา – ราหู)

4. การใช้歇หมีในการวัดและประเมินผล เมื่อสอนจบบทเรียนหนึ่งๆ หรือจบ การสอนแต่ละครั้ง ครูจะต้องวัดผลดูว่า นักเรียนมีความรู้และมีทักษะทางภาษาตามที่ตั้งจุด ประสงค์หรือไม่ “歇หมี” ก็เป็นเครื่องมือในการวัดผลได้ดีทีเดียว เช่น ใช้การเล่น歇หมีวัดผล ในวิชา “ประวัติวรรณคดี” ของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ

ผู้หนึ่งชำนาญด้าน	ดนตรี	(พระอภัยมณี)
ผู้หนึ่งหลงสาวศรี	พี่น้อง	(พระลอ)
ผู้หนึ่งวุ่นวารี	ชิงนุช คินมา	(พระราม)
ผู้หนึ่งไปรยทานก้อง	ล้ำสร้างผลบุญ	(พระเวสสันดร)
พิฆาตกุมภีร์ ดิ้น	ดับชนม์	(ไกรทอง)
นางเปลี่ยนชื่อสองหน	ช่วยเว้า	(วันทอง)
เป็นหยอกก่อนเป็นคน	นามนั้นใครหนอ	(สังข์ทอง)
ล้ำสอนกับหนุ่มหน้า	เช่นนี้นามใด	(ดอกทอง)

ประโยชน์ของ歇หมีต่อการเรียนการสอน

1. ช่วยสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ซึ่งจะช่วยให้เกิดสติปัญญาเพิ่มขึ้น
2. ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้แก่ผู้ตาย เพราะบางครั้งคำทายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เคย ทราบมาก่อนเลย

3. ช่วยให้สามารถจดจำศัพท์ได้โดยไม่ต้องท่อง เพราะการท่องศัพท์เป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับผู้เรียน
4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงแบบแผนฉันทลักษณ์ของร้อยกรองโดยวิธีชิมชาบ
5. ช่วยยั่วยุให้ผู้เรียนเกิดความมานะพยายามที่จะเอาชนะปัญหาสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเอง
6. ช่วยฝึกให้เป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอเพราะการทายคะหมีได้นั้นจะต้องมีความรู้กว้างขวางพอสมควร
7. ช่วยลดความตึงเครียดในการเรียนเนื้อหาวิชา สร้างความเพลิดเพลินในการเรียนไม่เบื่อที่จะเรียนต่อไป
8. ช่วยให้จดจำความรู้ได้นานโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจะยิ่งช่วยให้จดจำได้นานแสนนาน

**ตัวอย่าง
มะหมีชนิดต่าง ๆ**

มะหมี ผัน

ผันอักษรบทนี้	นายล จริงหนอ
หนึ่งซัดวัตตุตล	กีกก้อง
รุกขชาติรกลน	ดาษคีน แลเฮย
ปีตะมาตาน้อง	พีนันนามไฉน
	(ป้า, ป๋า, ป๊า)

ผันอักษรบทนี้	จงทาย มาเฮย
หนึ่งฉาบสรรพวงค์กาย	ลูบไล่
แหล่งจอดเรือเรียงราย	อีกหนึ่ง นาพ้อ
หนึ่งซักชวนคนให้	ต่อสู้กับตน
	(ท่า, ท๋า, ท้า)

ผันอักษรบทนี้	อย่างไร พี่เอย
หนึ่งสืบเสาะแสวงไป	บ่หยั้น
โรคติดต่อเป็นภัย	ชนม์ชีพ เราเฮย
สองคู่หนึ่งทำนายนั้น	ช่วยเว้าคำทาย
	(ห่า, ห๋า, ห้า)

เย็นเย็นพัดเรื่อยเฉื่อยฉิว
 เอกปลิวคูกติกพลิกคว่ำ
 โทซัดเมามัวหัวดำ
 อย่าฆ่าเห็นชอบตอบมา
(ลม, ล่ม, ลัม)

มะหมี ผวน

สา ไดปกครองสองครั้ง		(สาัญญ, สัญญา)
สา ไดพุดฟังแก่นสาร		(สามนัม, สัมมนา)
สา ไดสอนใจสำราญ		(สาสหนาด, ศาสนา)
สา ไดนงคราญก่อกศิกยักษ์		(สาดิ, สีดา)
สี ไดมักให้ลูก		(สีมา, สามี)
สี ไดปลูกให้อาหาร		(สีลา, สาลี)
สี ไดให้พลังงาน		(สีระวาง, แสงระวี)
สี ไดเมาเท่านุ่นปุย		(สีล่ำ, ส่ำลี้)
กา หนึ่งเสพสมไชรั	มีนเมา	(กาชัย, กัญชา)
กา หนึ่งข้าวเหนียวเดา	คว่นแก้	(กาญญ, กัญญา)
กา หนึ่งมีน่านเนา	ขันแข่ง กันพ้อ	(กาฬี, กีฬา)
กา หนึ่งรู้กาลแท้	หากรู้เร่งเฉลย	(กาลาญตัญ, กาลัญญตา)
รี ดีเตะต๋อยต้ำ	ตัวตน	(รีวา, ราวี)
รี พร่ำสวดเสกมนตร์	คำเข้า	(รีชีอ, ฤชี)
รี โอภาสมณฑล	ทุกทวีป	(รีวะ, ระวี)
รี สูบฉีดเลือดเข้า	ออกให้ชีพยืน	(รีดี, ฤดี)

มะหมี ที่มีคำขึ้นต้นเหมือนกัน

สระอะบรรพกาลเคยขานเรียก
เคยสำเหนียกพันธุ์พฤษไพเพศไม้เถา
เต้าคุมตั้งเต่งตึงนำคสังเกล้า
พอแหยเข้าฟุ้งปรืดฉีดน้ำมัน
(นมนาง, นมแมว, นมสาว, นมหนู)

ผลหนึ่งเสียงกึกก้อง กังวาน
ผลหนึ่งกล่าวฉาดฉาน เชื่องช้า
ผลหนึ่งแก้มนงคราญ เรืองเรื่อ เหลืองแสบ
ผลหนึ่งรีบมุงหน้า ไปต้อยถอยหลัง

(มะตูม, มะพูด, มะปราง, มะคันทน์)

ผู้หนึ่งชานาญด้าน คนตรี
ผู้หนึ่งหลงสาวศรี พี่น้อง
ผู้หนึ่งวุ่นราววี ชิงนุช คีรีนา
ผู้หนึ่งโปรดทานก้อง สำสร้างผลบุญ

(พระอภัยมณี, พระลอ, พระราม, พระเวสสันดร)

ปลาสองตัวคู่แล้ว นามใด ท่านเฮย
ปลาค่าเลิศวิไล ยิ่งล้ำ
ปลาดูยิ่งเกินใคร ลองเอ๋ย ชื่อนอ
ปลาบ่าบัดโรคซ้ำ ซอกเนื้อกายสกนธ์

(ปลาทุ, ปลาเงิน (ปลาทอง), ปลาเสือ, ปลาหมอ)

มะหมี ที่มีคำลงท้ายเหมือนกัน

รูปไม่วีรมีรูอยู่ตรงกลาง
ปวดท้องบ้างกินยานี้เห็นที่หาย
ถ่ายเป็นเลือดเห็นที่ชีวิ้วาย
อ่อง่ายง่ายหายชื่อสี่ซี่ช่องทาง

(สดางค์แดง, ยาธาตุน้ำแดง, ลงแดง, สีแดง)

จังหวัดนี้มีเรือเหลือห้าลำ
ไ้ระย่ายอดจัญไรไซ้เฉลย
เรียกเมืองขึ้นที่พายแพ้แก่ภิเปรย
วานเอื้อนเอ่ยเขาแน่นเจ้าแงชาย

(นครศรีธรรมราช, ทรรราช, ประเทศราช, จักราช)

“กระโปรงทอง” คืออะไรรู้ไหมเอ๋ย
พู่ทไช้เอ๋ยต้องหมั่นเลี้ยงไม่เจียงสา
ติดสะตือนี้โกดูเกิดตอนเกิดมา
ถิ่นโอพาร์เก็บคนบาปทราบไหมเอ๋ย

(กระทกรก, ทารก, รก, นรก)

พิฆาตกุมภิล์ดินดับชนม์

นางเปลี่ยนชื่อสองหน	ช่วยเว้า
เป็นหยอกก่อนเป็นคน	นามมัน ไदनอ
ล่าสอนกับหนุ่มหน้า	เช่นนี้นามใด

(ไกรทอง, วันทอง, สังข์ทอง, ดอกทอง)

คะหมี ที่มีคำขึ้นต้นเหมือนกัน

กลอนดอกสร้อย

จงเอ๋ยจ้งทาย

ชอบแต่งกายหน้าตาดีดูขำขัน	(ชาวป่า)
ชอบอยู่ตึกแต่งกายหรืออยู่ทุกวัน	(ชาวเมือง)
ชอบปลุกมันข้าวฟ่างตากถางไป	(ชาวไร่)
ชอบอาศัยอยู่ในมหาประสาท	(ชาววัง)
ชอบจับคราดจับจอบพร้อมคันไถ	(ชาวนา)
ชอบจับปลาจับกุ้งในอ่าวไทย	(ชาวประมง)
ชอบเพราะปลูกผลไม้สุใจเอ๋ย	(ชาวสวน)

พระหมี ที่มีคำลงท้ายเหมือนกัน

กลอนสักวา

สักวาของแท้แปลว่าห้ว	(กบาล)
คนเกรงกลัวเมื่อตายไปท่านตัดสิน	(ยมบาล)
ยามป่วยไข้คอยให้ยาเป็นอาจิณ	(นางพยาบาล)
บริหารส่วนท้องถิ่นงานของเรา	(เทศบาล)
ให้ตายโหงตายห้าถ้าชำรู่	(สาขา)
การต่อสู้กระชั้นชิดตามติดเข้า	(ประจัญบาน)
คนเลี้ยงวัวตัวใหญ่มิใช่เบา	(โคบาล)
หายโคกเศร้าแค้นชื่นใจสดไสเอย	(เบิกบาน)

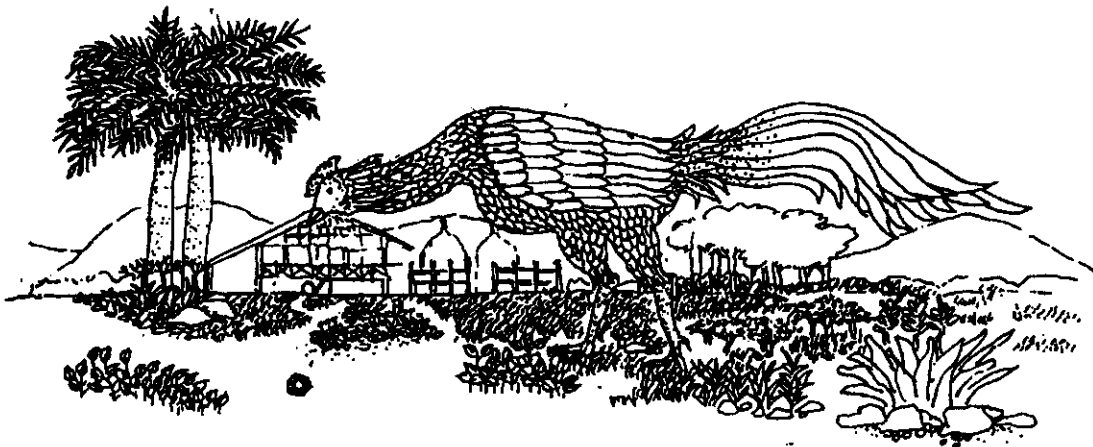
ตัวอย่าง

ภาพประกอบ คำศัพท์

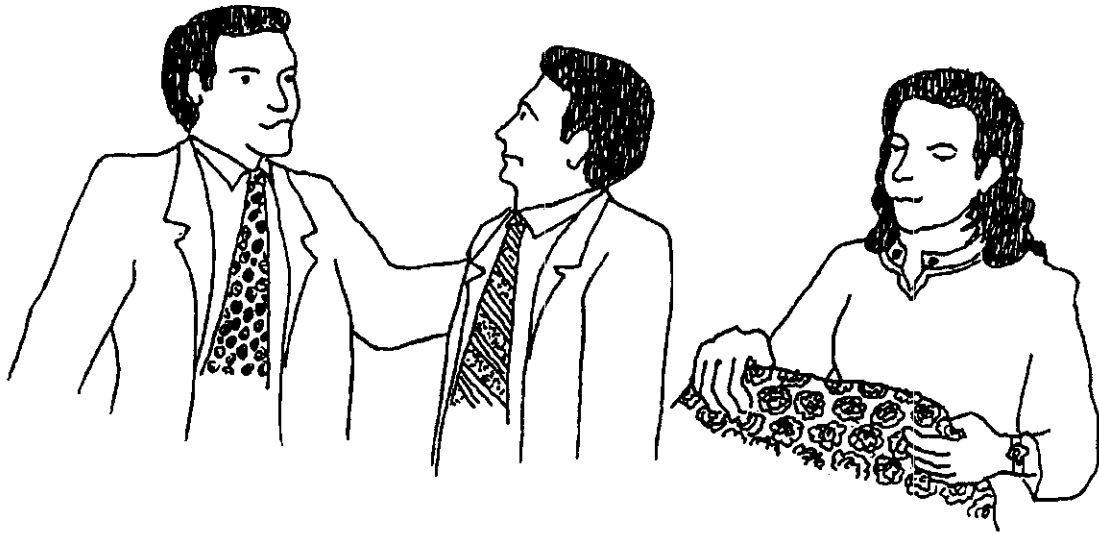
ภาพที่ 1

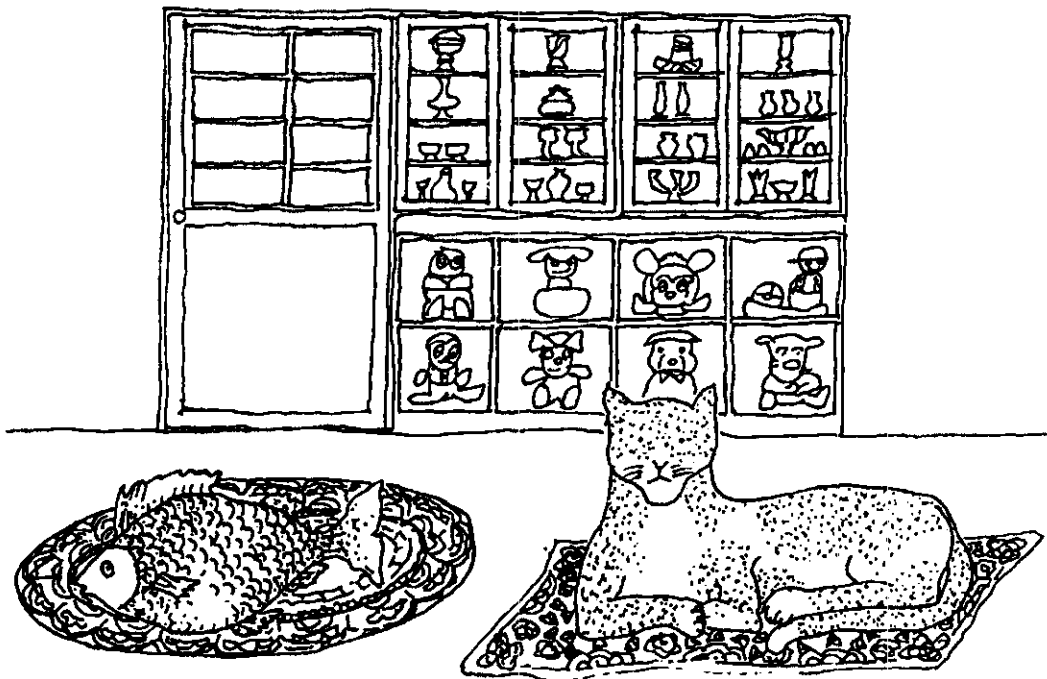
ภาพที่ 2

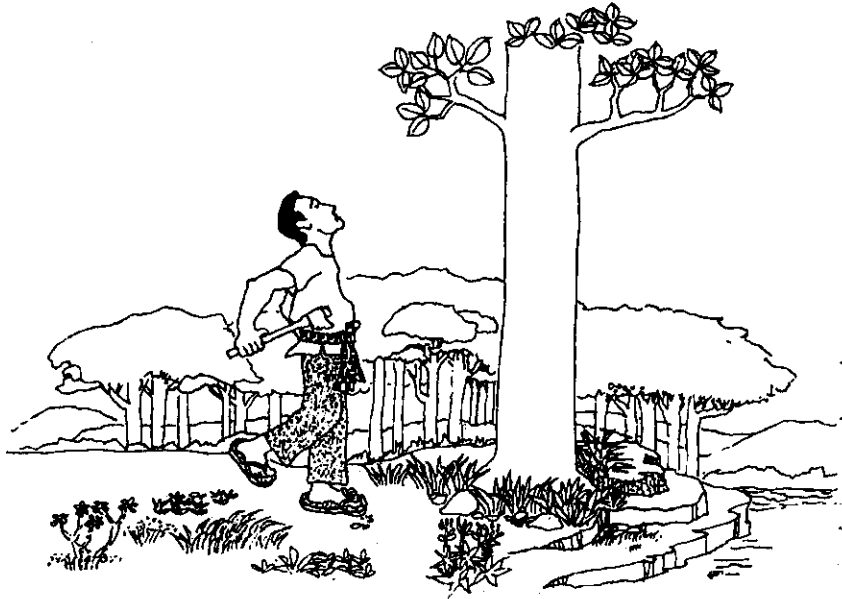
ภาพที่ 3

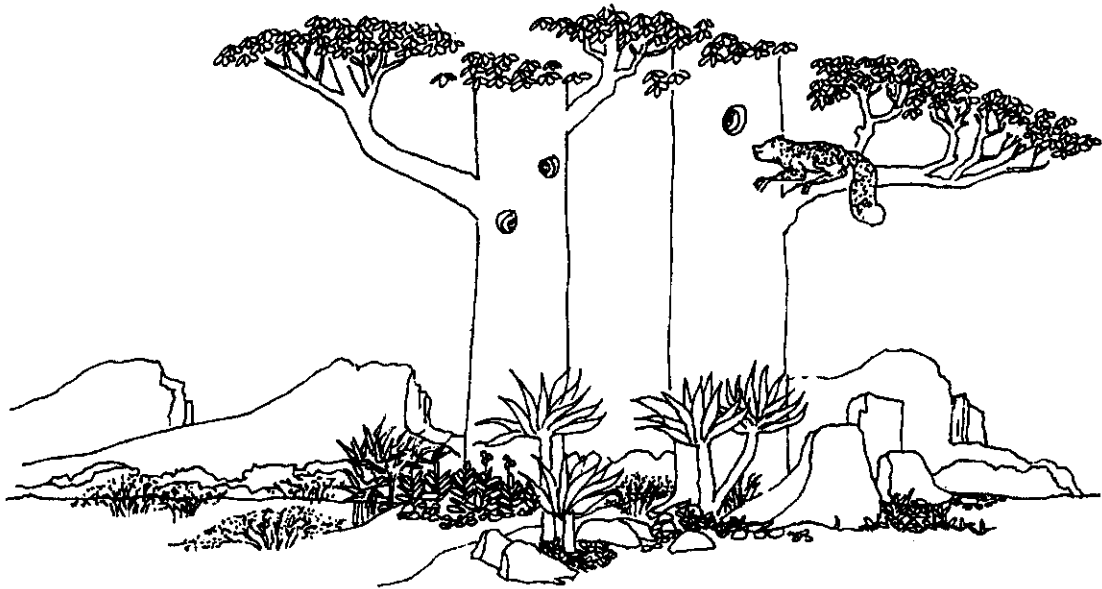
ภาพที่ 4

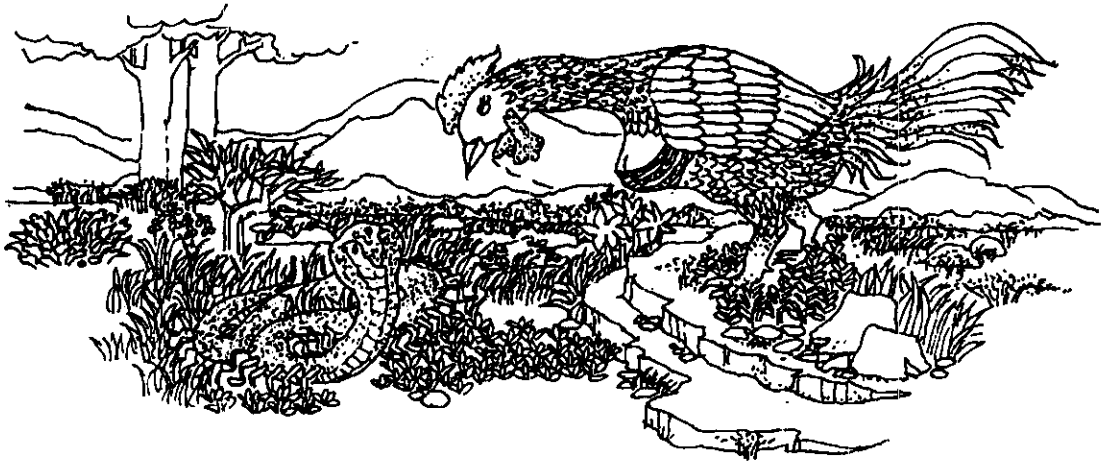
ภาพที่ 5

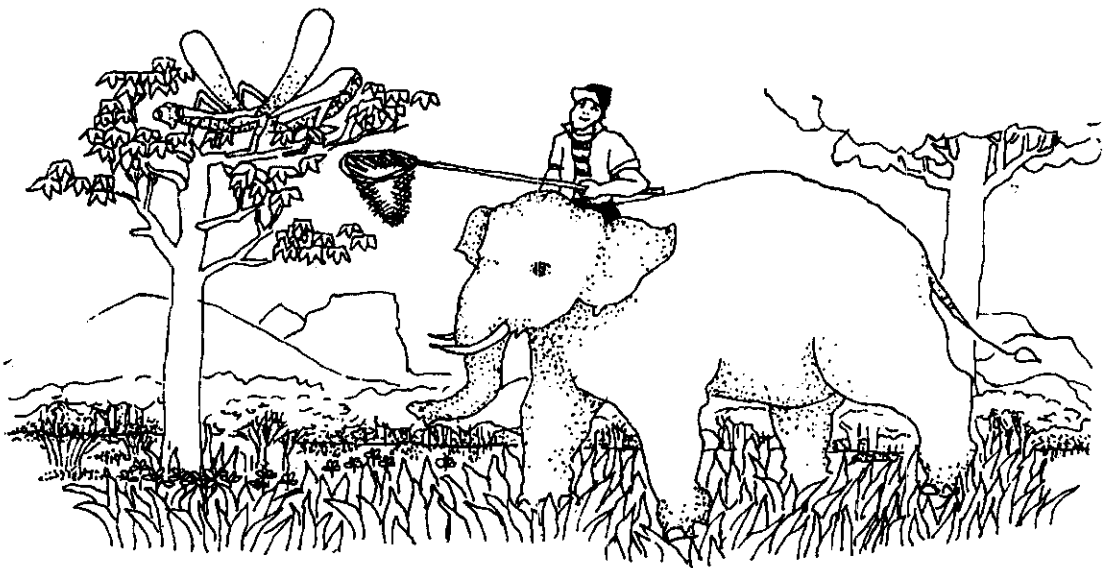
ภาพที่ 6

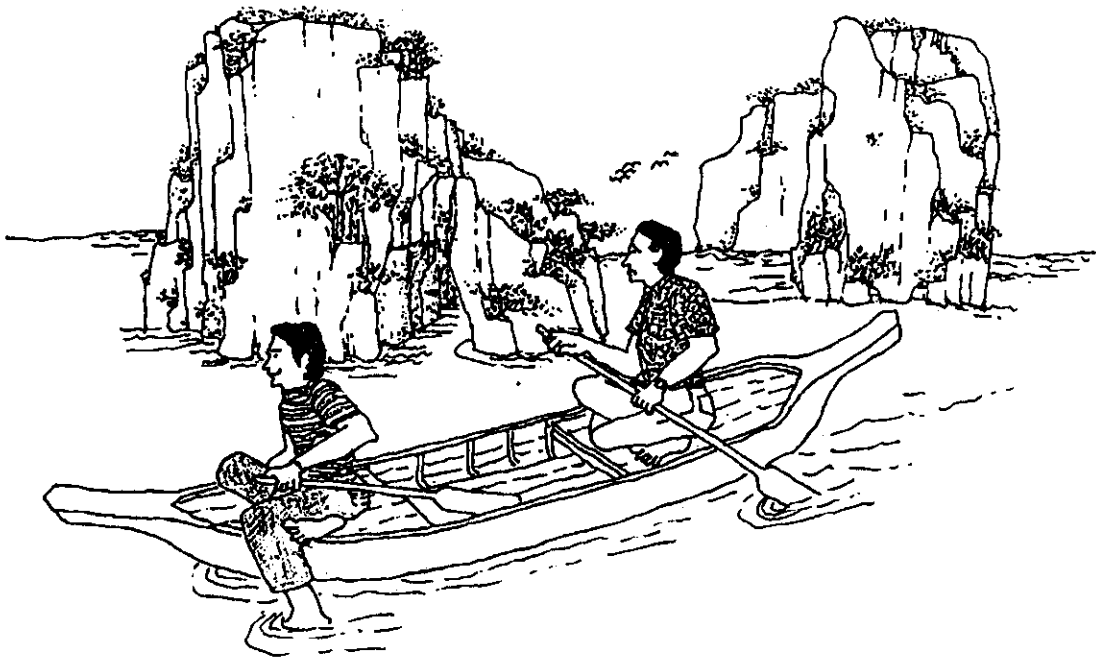
ภาพที่ 7

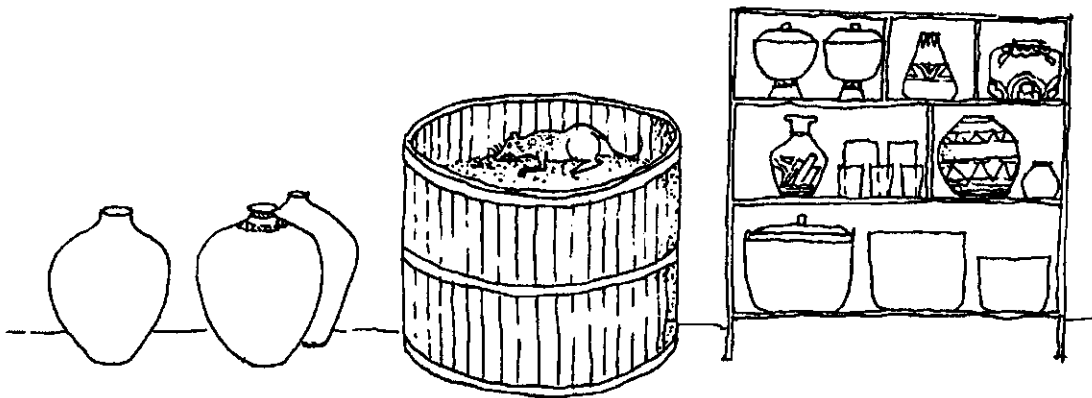
ภาพที่ 8

ภาพที่ 9

ภาพที่ 10

คำเฉลย
ภาพประกอบคำห่ม

- ภาพที่ 1 อย่าเอาไม้แห้งเสื่อ
ภาพที่ 2 โกวัดปล่อย
ภาพที่ 3 คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้ดูเนื้อ
ภาพที่ 4 ผากปลาไว้กับแมว
ภาพที่ 5 เจอไม้งาม เมื่อยามขวานบิน
ภาพที่ 6 ไม้งามกระรอกเจาะ
ภาพที่ 7 โกวัดเห็นตื้นสูง ภูเขาเห็นนมโกวัด
ภาพที่ 8 ชีข้างจับตักแตน
ภาพที่ 9 มือไม้พาย เอาเท้าราน้ำ
ภาพที่ 10 หนูดกถึงข้าวสาร

วาดภาพ โดย ทรงวุฒิ เปรี้ยวพานิช

บทสรุป

ห่ม หมายถึง การตีปัญหาหรือทายปัญหา เป็นการละเล่นชนิดหนึ่งของจีน การทายปัญหาจะเขียนเป็นบทร้อยกรอง

วิธีการทายห่ม จะมีผู้ตั้งปัญหาซึ่งเรียกว่า นายโรง ผู้ที่ต้องการจะทายต้องแจ้งให้นายโรงทราบ แล้วไปยืนคอยอ่านห่มบทนั้นๆ นายโรงได้ยินก็จะตีกลองทัก เป็นสัญญาณว่าได้แล้ว 1 ครั้ง ผู้ทายก็เริ่มทายได้ คำหรือข้อความใดเมือทายแล้วนายโรงจะปลดออกใครทายถูกก็จะได้รางวัล

รูปแบบของ**ผะหมี่** มี 6 ชนิด คือ ผะหมี่ที่เป็นคำปริศนา, เป็นภาพปริศนา มีคำตอบเป็นคำผันวรรณยุกต์, มีคำตอบเป็นคำผวน, มีคำตอบขึ้นต้นเหมือนกัน และลงท้ายเหมือนกัน

การนำผะหมี่มาใช้ในการเรียนการสอน สามารถสอนได้ 4 ประเภท คือ ผะหมี่ที่ตามเฉพาะเนื้อหาในบทเรียน, ผะหมี่ที่ตามเฉพาะคำศัพท์, ผะหมี่ที่มีทั้งเนื้อหาในบทเรียนและคำศัพท์ ประเภทสุดท้าย คือ ผะหมี่เพื่อความบันเทิง

การใช้ผะหมี่ประกอบการเรียนการสอน วิชาภาษาไทยสามารถนำมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนของการสอน คือ ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน ช้่นดำเนินการสอน ช้่นฝึกทักษะ และช้่นวัดผลประเมินผล ผู้สอนควรเลือกลักษณะของผะหมี่ในแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ จากการนำผะหมี่ไปทดลองใช้ในบทเรียน ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ประโยชน์ ในการนำผะหมี่ไปใช้สอน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ อยู่เสมอ เกิดความคิดสติปัญญาเพิ่มขึ้น สร้างความมั่นใจให้ตนเองสามารถจดจำเนื้อเรื่องในบทเรียนได้ดีขึ้น

แบบฝึกหัด

ผะหมี่

1. ผะหมี่ คืออะไร มีกี่ชนิด อะไรบ้าง ยกตัวอย่างแต่ละชนิดประกอบ การอธิบาย
 2. การนำผะหมี่มาใช้ในการเรียนการสอนมีวิธีการอย่างไร
 3. จงเขียนวิธีการสอนวิชาภาษาไทย 1 เรื่อง โดยนำผะหมี่เข้าไปใช้ในรูปแบบ การสอนทุกขั้นตอน
 4. จงกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการนำผะหมี่มาสอนในบทเรียน อธิบายเป็นข้อๆ
 5. ให้ยกตัวอย่างผะหมี่แต่ละชนิดตามที่ทราบอย่างน้อย 3 ชนิด ๆ ละ 3 ตัวอย่าง
-

บรรณานุกรม (บทที่ 7)

- กาญจนา นาคพันธุ์. *เมื่อวานนี้ตอนเด็กคลองบางหลวง เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
เรื่องศิลป์, 2520.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. *บทโทรทัศน์รายการอยู่อย่างไทย เรื่อง ปริศนาคำทาย*. 2521.
- ทัศนีย์ สุขเมธี. *ปริศนาคำทาย*. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2528.
- ธวัช ปุณโณทก. *วิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นเชิงเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- นพคุณ คุณาชีวะ. *บทบาททางการศึกษาของปริศนาคำทายของไทย*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- บุปผา บุญทิพย์. *คติชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. *ปริศนาคำทาย*. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์, 2529.
- ผจญ สุวรรณวงษ์. *มะหมี*. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูเพชรบุรี, 2522.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. *ปริศนาคำทาย*. วิทยาลัยครูสงขลา, มปป. (อัดสำเนา).
- วิเชียร เกษประทุม. *อะไรเอ่ย ปริศนาคำทายและมะหมี*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา, 2526.
- . *ปริศนาเพิ่มเซาว์ และมะหมี*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่สุพจน์การพิมพ์, 2527.
- สนิท สัตโยภาส. *พฤติกรรมการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2538.
- เอกฉันท จารุเมธีชน. *ภาษาไทยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.
- Frasier, Willard George, *An Introduction to the Study of Education*, New York :
Horges and Row Publishers, 1965.
- Miller, Fronklin A., Moyer, James H., Patrick, Robert B., *Planning Student Activities*,
Eng;ewood, Clippis, New Jersey ; Prentice Hall, Inc., 1956.

Ridout, Ronald. **Firt Puzzles**. Great Britain : Richard Clay Ltd, 1976.

Tomskins, Ellsworth, **Extra Class Activites for all Pupils**, Washington : Federal
Seeurity Agency office of Education 1950.

Unruh, Glenys G. and Alexander, Williarm M., **Innovation in Secondary Education**,
New York : Holf Rinehart and Winston, 1970.